

הבינלאומי

תמצית דוחות כספיים
ליום 30 בספטמבר 2023

מאקוויטמ בר

ביום 7 באוקטובר, נפתחה מתקפת טרור רצחנית ואכזרית על מדינת ישראל, במהלכה נרצחו יותר מאלף אזרחים ונהרגו חיילים ואנשי ביטחון רבים במאמצם ההרואי להגן על מדינת ישראל ותושביה. בעקבות המתקפה, יצא צה"ל למלחמת "חרבות ברזל". לב כולנו עם המשפחות שחוו את הטרור.

אנו משתתפים בצערן העמוק של משפחות הנרצחים וחללי כוחות הביטחון.

אנו שולחים איחולי החלמה מהירה לפצועים ומתפללים לשלומם ולהשבתם של כלל החטופים במהרה.

אנו מחזקים את ידי חיילי צה"ל וכוחות הביטחון שנלחמים בעוז ובגבורה ומייחלים לשובם בשלום.

ביחד ננצח.

תוכן העניינים

4	דוח הדירקטוריון והנהלה
6	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
13	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
37	סקירת הסיכונים
60	מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים
62	בקורות ונהלים
63	הצהרת המנכ"ל
64	הצהרת החשבונאי הראשי
65	דוחות כספיים
150	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח
151	ממשל תאגידי
154	פרטים נוספים
163	נספח

דוח הדירקטוריון וההנהלה

6	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
6	תיאור פעילות קבוצת הבנק
6	אישור דירוג הבנק על ידי חברות הדירוג
7	מידע צופה פני עתיד
8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
9	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
10	השפעת מלחמת "חרבות ברזל"
11	יעדים ואסטרטגיה
13	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
13	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
17	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
21	המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
31	מגזרי הפעילות הפיקוחיים
36	חברות מוחזקות עיקריות
37	סקירת הסיכונים
37	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
39	סיכון אשראי
55	סיכון שוק
58	סיכון נזילות
59	סיכונים אחרים
60	מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים
62	בקורות ונהלים

רשימת לוחות

8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	1
16	התפתחות ההכנסות מרבית, נטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	2
17	תמצית דוח רווח והפסד	3
18	הרכב הרווח המימוני, נטו	4
18	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית	5
19	פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי	6
19	התפלגות ההכנסות מעמלות	7
20	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	8
21	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	9
21	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	10
21	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	11
22	אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	12
22	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	13
23	החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצת הבנק	14
23	הרכב תיק ניירות הערך	15
24	התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים	16
24	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	17
24	פירוט אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח לפי מדינות/יבשות	18
25	פירוט אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי לפי ענפי משק	19
25	התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	20
26	פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	21
28	הון והלימות ההון	22
29	יחס הון כולל יחס הון עצמי רוברד 1 של חברה בת משמעותית	23
30	פרטים בדבר דיבידנד משנת 2020	24
31	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	25
31	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	26
32	נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - פעילות בישראל	27
34	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל	28
39	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	29
42	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	30
45	חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים	31
46	חשיפות עיקריות למדינות זרות	32
47	היקף ההלוואות לדיוור	33
48	נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדיוור בבנק לפי מגזרי הצמדה	34
50	התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל	35
54	נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל	36
55	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים	37
56	תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה	38
57	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים	39
57	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד	40
57	ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים	41
58	יחס מימון יציב נטו	42
59	יתרת סך הפקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות	43

דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2023

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 28 בנובמבר 2023, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים, הבלתי מבוקרים, של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") וחברות מוחזקות שלו (להלן ביחד - "קבוצת הבנק"), ליום 30 בספטמבר 2023.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תאור פעילות קבוצת הבנק

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטויין בהכנסות רבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות, במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק וניהול סיכונים שוק ונזילות.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון.
- שירותי נאמנות לגופים מוסדיים באמצעות החברה לנאמנות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), לרבות תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון.
- החטיבה הבנקאית המספקת באמצעות הסינפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון וסניפי אוצר החייל, המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"ו, פועלים סניפים המתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח עם הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים. בנוסף לבנק, כוללת הקבוצה גם את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

אישרור דירוג הבנק על ידי חברות דירוג

ביום 10 בינואר 2023, אישררה חברת S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק בדירוג ilAAA\Stable ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג ilAA. ביום 31 באוקטובר 2023, עדכנה S&P מעלות את תחזית הדירוג של הבנקים בישראל ובתוכם הבנק, למעט שני הבנקים הגדולים, מיציבה לשלילית, על רקע עלייה בסיכונים הגיאופוליטיים, ובהמשך לביצוע מהלך דומה לדירוג האשראי של מדינת ישראל, וכן אישררה את דירוג המנפיק של הבנק בדירוג ilAAA.

ביום 23 במאי 2023, אישררה חברת הדירוג הבינלאומית Moody's את דירוג פקדונות הבנק במט"ח ובמטבע מקומי לטווח ארוך ל-A2, את פקדונות הבנק לזמן קצר ל-Prime-1 ואת תחזית הדירוג ליציב. ביום 24 באוקטובר 2023, הודיעה Moody's על הצבת דירוג האשראי של חמשת הבנקים הגדולים בישראל, ובתוכם הבנק ל"בחינה להורדת דירוג", וזאת בהמשך לביצוע מהלך דומה לדירוג האשראי של מדינת ישראל.

ביום 6 באוגוסט 2023, אישררה חברת "מידרוג" את הערכת האיתנות הפיננסית הפנימית של הבנק בדירוג aa2.il, את פקדונות הבנק לזמן קצר בדירוג il. P-1, את הפקדונות לזמן ארוך והחוב הבכיר של הבנק בדירוג Aaa.il אופק יציב ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג Aa3.il(hyb) אופק יציב.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאוגרפי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות. לענין זה, ראה גם ההסתייגות בפרק השפעת מלחמת "חרבות ברזל" להלן.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "ייה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק סקירת הסיכונים להלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים, או כאלה המשפיעים על שווקים אלה.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

יחסים פיננסיים עיקריים			לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר	
				2022	2023
מדדי ביצוע עיקריים					
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾			16.6	15.1	20.5
תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾			0.89	0.82	1.10
יחס הון עצמי רובד 1			10.42	10.17	10.84
יחס המינוף			5.19	5.10	5.30
יחס כיסוי הנזילות			127	127	142
יחס מימון יציב נטו			133	134	138
יחס סך ההכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾			2.9	2.7	3.3
יחס הכנסות רבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾			2.0	1.9	2.5
יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾			0.8	0.8	0.7
יחס יעילות			50.9	53.3	43.6
מדדי איכות אשראי עיקריים					
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור			1.02	1.01	1.25
שיעור יתרת ההפרשה הכוללת להפסדי אשראי ⁽²⁾ מיתרת האשראי לציבור			1.12	1.10	1.37
שיעור חובות לא צוברים או בפיקוד של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור			0.48	0.47	0.49
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור לא צובר			219.7	223.9	263.8
שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾			0.03	0.03	-
שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾			0.11	0.09	0.38
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
			לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
			2022	2023	
			במיליוני ש"ח		
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק			1,131	1,673	
הכנסות רבית, נטו			2,613	3,820	
הוצאות בגין הפסדי אשראי			74	336	
הכנסות שאינן מרבית			1,194	1,216	
מזה: עמלות			1,125	1,131	
הוצאות תפעוליות ואחרות			2,028	2,197	
מזה: משכורות והוצאות נלוות			1,231	1,353	
רווח נקי בסיסי למניה בת 0.05 ש"ח (בש"ח)			11.27	16.67	
נתונים עיקריים מהמאזן					
			2022 בדצמבר 31	2022 בספטמבר 30	2023 בספטמבר 30
			במיליוני ש"ח		
סך כל הנכסים			195,955	194,987	210,673
מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים			57,130	56,012	61,659
ניירות ערך			16,010	15,331	22,043
אשראי לציבור, נטו			115,961	114,539	118,577
סך כל ההתחייבויות			184,920	184,290	198,542
מזה: פקדונות הציבור			168,269	164,902	181,274
פקדונות מבנקים			4,821	4,998	3,824
אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים			4,749	5,030	4,751
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק			10,559	10,237	11,583
נתונים נוספים					
			2022 בדצמבר 31	2022 בספטמבר 30	2023 בספטמבר 30
מחיר מניה (באגורות)			13,900	14,500	16,360
דיבידנד למניה (באגורות)			942	708	706

(1) מחושב על בסיס שנתי.

(2) לרבות הפרשה בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים.

הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותה של קבוצת הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים); סיכוני שוק, כאשר העיקרי שבהם הינו סיכון הרבית; סיכוני נזילות; סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע; סיכון ציות ואיסור הלבנת הון; סיכון אסטרטגיה; סיכון מוניטין; סיכון משפטי; סיכון חקיקה ורגולציה וסיכון מודל.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מידע נוסף מפורט בדוחות הכספיים לשנת 2022.

סיכונים מובילים ומתפתחים

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות העסקית של הבנק וכוללים גם סיכונים שעשויים להיווצר בתחומים חדשים, או מוקדי סיכון חדשים בתחומים קיימים, שנגזרים, בין היתר, מתמורות בסביבה המשפיעות על תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות סביבה רגולטורית, ביטחונית, תחרותית, דיגיטלית ועוד.

הסיכונים המובילים והמתפתחים העיקריים הינם סיכון מאקרו כלכלי, סיכון אסטרטגי/מודל עסקי, סיכון רגולטורי, סיכוני סייבר ואבטחת מידע, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכונים חוצי גבולות, סיכון בנקאות הוגנת וסיכוני סביבה ואקלים. לפירוט נוסף אודות הסיכונים המובילים והמתפתחים, ראה בדוח הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מאקרו כלכלי

התוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית בישראל ושל הבנק כחלק ממנה, מושפעות באופן ישיר מהמצב הכלכלי בישראל ובעולם. הרעה בתנאים הכלכליים (לרבות שינוי רבית, מטבע, אינפלציה ועוד), המושפעים גם מהתנאים הפוליטיים והבטחוניים, עלולה להביא לפגיעה בהכנסות קבוצת הבנק, לגידול בהיקף החובות הבעייתיים ולהשפעה לרעה על תוצאות הקבוצה.

בשנת 2023, חלה עליה ברמת סיכון המאקרו כלכלי, על רקע רמות האינפלציה הגבוהות, השפעות עליית הרבית בארץ ובעולם, השינויים בשערי החליפין והיחלשות השקל לעומת המטבעות המובילים, התנודתיות בשוק ההון המקומי ועוד.

בנוסף, על רקע פרוץ מלחמת "חברות ברזל" בחודש אוקטובר, נמשכת העליה ברמת הסיכון המאקרו כלכלי, בעיקר נוכח אי הוודאות לגבי היקף המלחמה, משך הזמן שהיא תארך, לרבות משך הגיוס של כוחות המילואים, והאיום להתרחבות העימות לזירות נוספות, העלולים להשפיע באופן מהותי על הסביבה המאקרו כלכלית במשק וכפועל יוצא על פעילות המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק כחלק ממנה בפרט.

השפעת המלחמה עלולה להעיב על פעילות ענפי משק משמעותיים, כגון נדל"ן, בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל, לגרום לעלייה מהותית בשיעור האבטלה, ירידה ברמת החיים בישראל ושינויים בהרגלי הצריכה, שיכולים לבוא לידי ביטוי, בין היתר, בירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי, תנודתיות בשוק ההון ובשערי החליפין ועוד. ההשלכות כאמור, עלולות להביא לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק, להשפעה לרעה על מצב הלווים ועל הכנסות קבוצת הבנק, להגדלת היקף החובות הבעייתיים וכתוצאה מכך להשפעה לרעה על הרווחיות, ההון, ועל תוצאות הקבוצה.

בנוסף, קיימת אי וודאות בשווקים הפיננסיים בגין השפעותיה האפשריות של המלחמה, והשפעת הפחתת אפשרות של דירוג האשראי של מדינת ישראל.

בחודש אוקטובר 2023, על רקע המלחמה והעלייה בסיכונים הגיאופוליטיים, הודיע חברת הדירוג הבינלאומי S&P מעלות על הורדת תחזית הדירוג של מדינת ישראל ובהמשך, הודיעה על מהלך דומה לבנקים בישראל ובתוכם הבנק, למעט שני הבנקים הגדולים. כמו כן, הודיע חברת הדירוג הבינלאומית Moody's, על הצבת דירוג האשראי של מדינת ישראל ל"בחינת הורדת דירוג", על רקע המלחמה ובהמשך על מהלך דומה לחמשת הבנקים הגדולים בישראל, ובתוכם הבנק.

לפרטים נוספים ראה פרק התפתחויות כלכליות עיקריות, להלן. לפרטים על השפעת דירוג האשראי של מדינת ישראל, ראה פרק הון והלימות הון.

נוכח האמור לעיל, עשויה לגדול רמת הסיכונים השונים, כגון, נזילות, אשראי, שוק, הלבנת הון, סייבר ועוד.

הבנק עוקב באופן הדוק אחר ההתפתחויות, מצב המאקרו וההשפעות על הבנק. בין היתר, נבחנות ההשפעות על לקוחות בגין המלחמה, התנודתיות בשווקים וההשפעות על הנוסטרו והנזילות, פעילות חדרי עסקאות, תחומי סייבר, ציות והלבנת הון ועוד. בנוסף, מתקיימים דיונים לעדכון שוטף על השפעות המצב על הבנק ולקוחותיו, לרבות מתן הנחיות שונות לגורמים השונים בבנק וביצוע תרחישים ותרחישי קיצון.

סיכון רגולטורי

מקורו של הסיכון הוא בהתגברות הדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם בשנים האחרונות. השינויים הרגולטוריים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות ולהון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית. שינויים אלה גם מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה של דרישות רגולטוריות הכרוכים בעלויות והשקעות נכבדות, כגון השקעות מיכונות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושפת אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על הבנק ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מורכב מהסיכון המשפטי, מסיכון הציות, ומסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתן בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך הייעוץ המשפטי, במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי, המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי ומזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים, בין היתר, על בסיס התפתחויות אלו.

בהיבט האסטרטגי, התכנית האסטרטגית ותכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולקוחות בחשבון את השינויים האמורים. נוכח המלחמה, הפגיעה חסרת התקדים בציבור רחב וגיוס המוני של חיילי מילואים, והתגברות מהותית בחששות מהרעה במצב הכלכלה, פעילות גופי הרגולציה והמדינה, שמה דגש בימים אלה על צעדים של הקלות ומציאת פתרונות לקשיים ולאטגרים שהתעוררו. בחודשים שקדמו למלחמה, לצד רפורמות ויזמות רגולטוריות רבות שקודמו ומקודמות בשנים האחרונות ביחס לענף הפיננסי בכלל ולענף הבנקאות בפרט, נרשמה, בצל העלייה המהירה והניכרת של רבית בנק ישראל, מגמה של העלאת יוזמות רגולטוריות וחקיקתיות, שעודן בשלב התחלתי, אשר נועדו או שעלויות, בין היתר, להשפיע ולהתערב באופן ישיר או עקיף במחירי השירותים והמוצרים של הבנקים וברביות הנהוגות במערכת הבנקאית, הן ביחס לצד האשראי לציבור והן ביחס לצד פקדונות הציבור.

בהקשר הזה, יש לציין גם את הודעת רשות התחרות כי החלה בהליך היועצות עם בנק ישראל, בנושא הכרזה על חמש קבוצות הבנקים הגדולות כקבוצת ריכוז, תוך התייחסות לצעדים שיישקלו, אם וככל שתהיה הכרזה כאמור, והצעות ראשוניות בעניין פיתוח שוק הכסף. מדובר, בין היתר, בהודעות ובבחינה של מהלכים, שכל אחד מהם לחוד, ובוודאי כמה מהם יחדיו, עלולים להשליך ישירות על פעילות המערכת הבנקאית ותוצאות הפעילות שלה ועל היחסים הרגולטוריים הנדרשים מהבנקים, וזאת, בין היתר, נוכח ההשפעה האפשרית לשינוי ניכר ומהיר בהתנהלות הכלכלית במשק, ונוכח העובדה שאין ניסיון דומה למרבית המהלכים האלה, בארץ או בחו"ל, ולהשלכותיהם האפשריות. בשלב זה, לא ניתן להעריך עד כמה, אם בכלל, ואיזו מהיזמות תתממש ומתי ומה תהיינה ההשפעות של שינויים אלה או חלקם, ככל שיתממשו, על הבנק.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה אפשרית על פעילות הבנק, בתקופת הדיווח וכן כאלה שנחקקו על רקע המלחמה, ראו [מגבלות חקיקה ויזמות רגולטוריות](#), לפרק ממשל תאגיד.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל"

ביום 7 באוקטובר 2023, החלה מתקפת טרור וטבח אכזרי במהלך חדירתם של אלפי מחבלים מארגוני הטרור ברצועת עזה, ליישובי עוטף עזה ודרום הארץ, בחסות מטח טילים כבד לעבר שטחי מדינת ישראל. נוכח האירועים האמורים, הכריזו שר הבטחון והשר לבטחון לאומי, על מצב מיוחד בעורף ועל אירוע חירום במדינה כולה, והחלה מלחמת "חרבות ברזל". תקופה זו מאופיינת במידה גבוהה של אי ודאות בנוגע להתפתחות המלחמה, להיקפה ולהשלכותיה הכלכליות. לפרטים ראה פרק התפתחויות כלכליות עיקריות, להלן.

עם פרוץ המלחמה ועל מנת להקל על לקוחות הבנק את ההתמודדות עם קשיי המלחמה והשלכותיה, נקט הבנק בסדרה של הקלות משמעותיות, הן במסגרת הוראת השעה שפורסמה על ידי הפיקוח על הבנקים (כמפורט בהמשך), והן בהקלות נוספות שכללו הרחבת ההטבות לאוכלוסיות שונות, בכללן כוחות הביטחון ואנשי קבע.

על רקע המלחמה, פרסם בנק ישראל את הוראת ניהול בנקאית תקין מספר 251 - התאמות להוראות ניהול בנקאית תקין לצורך התמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל" (הוראת שעה), במסגרתה ניתנו הקלות שונות שגיבש הפיקוח על הבנקים, על מנת לסייע למערכת הבנקאית וללקוחותיה להתמודד עם אתגרי המצב. לפרטים בעניין הוראה זו והוראות רגולטוריות נוספות, ראה חקיקה ויזמות רגולטוריות, לפרק ממשל תאגיד. בנוסף, ביום 15 באוקטובר 2023, פרסם הפיקוח על הבנקים מתווה סיוע רוחבי ללקוחות, שגובש בשיתוף המערכת הבנקאית (להלן - "המתווה הבסיסי"), הכולל הקלות בתחומי האשראי והעמלות ללקוחות "המעגל הראשון" (המתגוררים ופועלים בטווח של 30 ק"מ מרצועת עזה, אזרחים שפונו מביתם על ידי גורם רשמי, מגויסי מילואים בצו 8 ובעלי קרבה ראשונה לחללי המלחמה, לחטופים או לנעדרים). לקוחות אלה יוכלו לבקש לרחות תשלומים בגין משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי, לשלושה חודשים, ללא חיוב ברבית בגין הדחייה, הכל בסכומים ובתנאים מסוימים. כמו כן, לקוחות "המעגל הראשון" שהם משקי בית, למעט אוכלוסיית משרתי המילואים ומגויסי צו 8, לא יחוייבו ברבית על יתרות חובה בעו"ש, עד לסכום של 10,000 ש"ח, במשך שלושה חודשים, בתנאי שערב פרסום המתווה עמד חשבונם ביתרת חובה.

בנוסף, יינתן ללקוחות "המעגל הראשון", שהם יחיד ועסק קטן, פטור מעמלות מסוימות לתקופה של שלושה חודשים. לשאר הלקוחות, המתווה מאפשר לדחות תשלומים בגין משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי, למשך 3 חודשים, ללא עמלות, בסכומים ובתנאים מסוימים, כאשר עלות הדחייה תחושב בהתאם לשיעור הרבית ההסכמית. המתווה מציג את תנאי המינימום וכל בנק יהיה רשאי להרחיב את המתווה האמור לטובת לקוחותיו ולבקשתם.

ביום 8 בנובמבר 2023, הודיע בנק ישראל על הרחבת לקוחות המעגל הראשון במתווה, על ידי הכללת האוכלוסייה המתגוררת ביישובי צפון הארץ, או בעלת עסק ביישובי הצפון, אשר פונו על ידי גורם רשמי נכון לתאריך 7 בנובמבר 2023, והמתגוררים באחד מהישובים המופיעים ברשימות המפורסמות באתר בנק ישראל.

הבנק מיישם את המתווה ואת כל הנחיות בנק ישראל, בעניין ההיערכות למתן שירותים בנקאיים בתקופת המלחמה, תוך שמירה על עיקרון ההוגנות כלפי הלקוחות וממשיך לנטר את מצב הלואים.

בנוסף למתווה הבסיסי כאמור, הבנק נקט שורה של צעדים נוספים על מנת לסייע ללקוחותיו. ללקוחות בעוטף עזה (בטווח של עד 7 ק"מ מהגבול) ניתנו הטבות ובכללן, הטבה על תשלומי המשכנתא לשישה חודשים, הכוללת פטור מלא מתשלום משכנתא למשך שלושה חודשים והקפאת משכנתא ללא תשלום רבית על תקופת הדחיה, למשך שלושה חודשים נוספים, וכן הלוואות עד סכום של 20 אלף ש"ח ללא רבית והצמדה, לתקופה של שנתיים. כמו כן, ניתנו הטבות במשכנתאות לאנשי קבע בהתאם למתווה הבסיסי כאמור, הוקמה קרן ייעודית למשרתי קבע שתעניק להם הלוואות ללא רבית, וכן, ניתנה אפשרות לדחיית תשלומי הלוואות ללקוחות עסקיים.

אומדן סך ההטבות האמורות בשלב זה יושפע מהיקף ניצולן ועשוי להגיע עד לכ-120 מיליון ש"ח בניצול מלא (מהווה כ-7% מהרווח לתשעת החודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023). עלויות אלו, ייזקפו לרווח והפסד, במקביל למימושן בפועל על ידי הלקוחות, החל מהרבעון הרביעי של השנה. למידע נוסף בדבר דחיית תשלומי הלוואות, ראה פרק סקירת הסיכונים, סיכון אשראי, להלן.

הנהלת הבנק והדירקטוריון מקיימים מעקב שוטף בכל הנושאים והסיכונים הנובעים מהמלחמה, השלכותיה והשפעותיה הפיננסיות על הבנק ובכלל זה ההשפעות על לקוחות הבנק, התנדטיות בשוקים ועל סיכוני אשראי, נזילות, תיק הנוסטרו, פעילות חדרי עסקאות ועוד. לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים - סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, להלן.

יצוין, כי בנושאי סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור, מצב המלחמה דורש ערנות מוגברת מצד הבנק, על מנת למנוע ניצול לרעה של המשבר למטרות הלבנת הון ומימון טרור. מחלקת הציות של הבנק, מבצעת בקרות, בדגש על איתור פעילות המשקפת "אורות אדומים" לפעילות חשודה בנושאים הקשורים בציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור. כמו כן, בנושא סיכון סייבר, המלחמה הובילה לעלייה בניסיונות התקיפה על ארגונים בארץ, כולל תקיפות מניעת שירות (DDoS) וכן עלייה בהונאות בשילוב הנדסה חברתית. החשיפה להתממשות אירוע סייבר עולה, בין היתר, כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים והמשך עבודה מרחוק של עובדים וספקים. הבנק נוקט באופן שוטף, בצעדים למזעור הסיכונים, לרבות פתרונות גישה מרחוק, הגברת ניטור, חיזוק ושיפור מנגנוני הגנה והעלאת מודעות העובדים, בהתאם להתפתחות האיומים.

במסגרת השמירה על המשכיות העסקית, נקט הבנק בשורה של צעדים, בין היתר, קיום ישיבות ייעודיות לחירום, העברת עובדים לעבודה מרחוק, הפעלת סניף נייד ועוד. הבנק בוחן את המצב באופן שוטף ומבצע התאמות בפעילותו. נכון למועד פרסום הדוחות הכספיים, אין פגיעה מהותית בפעילות הבנק.

תוצאות הפעילות של קבוצת הבנק לתקופה שנתיימה ביום 30 בספטמבר 2023, הושפעו, בין היתר, מגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי ברבעון השלישי של השנה, הנובע מההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי המוסבר מהשלכות מאקרו כלכליות של המלחמה. לפרטים נוספים ראה פרק התפתחות ההכנסות וההוצאות, הוצאות בגין הפסדי אשראי, להלן, כמו כן, ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים, להלן.

עם פרוץ המלחמה הבנק נרתם על מנת לסייע במאמץ המלחמתי, הגדיל את תקציב התרומות באופן משמעותי, בהיקף של מיליוני שקלים, וכינס פורום ייעודי לגיבוש מתווה על פיו פועל הבנק לסייע באמצעות התרומות לתמיכה בתושבי העוטף ובלוחמים בשטח. במסגרת זו, העמיד הבנק תקציב משמעותי לתמיכה וליווי של קיבוץ ניר עוז בתהליך השיקום וזאת לצד תרומות משמעותיות נוספות לכוחות הביטחון, ליישובים נוספים בעוטף, לתושבי העוטף, לבתי חולים ועוד. במקביל, עובדי הבנק לוקחים חלק פעיל במגוון התנדבויות בנושאים שונים התומכים במאמץ המלחמתי. לפרטים נוספים ראה מעורבות ותרומה לקהילה, לפרק ממשל תאגידי.

כאמור, עדיין לא ניתן להעריך את מלוא השפעות המלחמה על הבנק וזאת בשל אי ודאות בקשר עם משך המלחמה, היקפה, התפשטותה לזירות נוספות ככל שתהיה, וכן אי ודאות באשר להשפעות הנגזרות על הפעילות המשקית, מגמות בשוקי ההון וצעדים פיננסיים שונים שיינקטו על ידי הממשלה, בנק ישראל ורגולטורים נוספים.

יעדים ואסטרטגיה

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המתוקפת על ידי הדירקטוריון. התכנית האסטרטגית החדשה לשנים 2023-2025 אושרה על ידי הדירקטוריון בדצמבר 2022. במסגרת האסטרטגיה החדשה גובשה גם אסטרטגיית דיגיטל חדשה.

הנהלת הבנק מוכוונת ומונחת על ידי הדירקטוריון ועודותיו באשר לאסטרטגיה ולמדיניות העסקית של הבנק. במסגרת זו, מאושרים על ידי הדירקטוריון המטרות, היעדים הכמותיים והאיכותיים ותחומי הפעילות של הבנק.

הדירקטוריון וועדותיו מפקחים על עבודת ההנהלה בכל הקשור ביישום האסטרטגיה והמדיניות העסקית, כפי שאושרו על ידם. הדירקטוריון גם מאשר את מדיניות ניהול הסיכונים הכוללת, לרבות קביעת מגבלות שונות לחשיפות בתחום סיכוני האשראי, השוק והנזילות. היחידות השונות בבנק, במערך הסניפים ובמטה, פועלות במסגרת נהלים וחוזרים כתובים המנחים אותן בפעילותן השוטפת. נהלים אלו מגדירים, בין היתר, את סמכויות היחידות השונות בבנק, ואת דרכי הפעולה בהן עליהן לנקוט.

הבנק פועל לחיזוק מעמדו בקרב לקוחותיו ומכוון להענקת שירותים בנקאיים מעודכנים ומותאמים לצרכיהם, ביעילות, במקצועיות ובביטחון, תוך התאמה לסביבת הבנקאות המשתנה, שמירה על רמת סיכון מידתית, לצד השאת תשואה נאותה למשקיעים.

בתכנית האסטרטגית החדשה נקבעו מיקודים עסקיים, שמטרתם להציע את הבנק קדימה בסביבת התחרות ותחת תנאי אי ודאות. לתכנית יעדי על במונחי תשואה על ההון יחס יעילות. במקביל לניהול סיכונים מושכל, הבנק שם דגש בתכנית לנושאים הבאים:

- צמיחה בסגמנטים בהם הבנק מתמחה, תוך מתן ערך מוסף ללקוחותיו וזאת בהתאם לצרכיו של כל לקוח, לרבות בתחום הדיגיטל והמענה הטכנולוגי.
 - שמירה על מובילותו בשוק ההון ובתחום הבנקאות הפרטית, לצד המשך פיתוח כלים ואמצעים חדשניים בתחום.
 - צמיחה בפעילות מול המגזר העסקי תוך חיזוק הקשר עם הלקוחות.
 - פעילות למיצוי הפוטנציאל בתחום המשכנתאות.
 - מיקודן של החברה הבת מסד והמותגים יובנק, פאג'י ואוצר החייל, בנישות הפעילות הייחודיות להם.
 - התאמת מודל ההפעלה לעולם הבנקאות העתידי, לצד התאמת מודל השירות וניהול הלקוח.
 - הובלת מהלכי התייעלות וחסכון בהוצאות תוך שיפור תהליכים, העברת פעילות תפעולית למערך אחורי, המשך התייעלות ברשת הסינוף ובמטה והמשך הסטה לערוצי הבנקאות הדיגיטלית.
 - חתירה לצמיחה וחשיפה לתחומים חדשים באמצעות שיתופי פעולה.
- תהליכים אסטרטגיים נוספים שבוצעו בבנק בשנים האחרונות וממשיכים לקבל ביטוי גם באסטרטגיה החדשה, כוללים את אסטרטגיית תשתיות המחשוב, אסטרטגיית דאטה, הממנפת את המידע הרב בארגון ליצירת ערך עסקי משמעותי לבנק וללקוחותיו ואסטרטגיה לתחום הסינוף, אשר מטרתה להתאים את מערך הסינוף לעולם הבנקאות המשתנה.

היבטי סביבה, חברה וממשל עיקריים (ESG)

הבנק רואה חשיבות מרובה בקידום היבטי סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) בפעילותו העסקית ומשקיע בכך משאבים רלוונטיים, בהתאם לאסטרטגיה העסקית שלו. בכלל זה, הבנק מייחס חשיבות להתמודדות מול משבר האקלים והסיכונים הפיננסיים הנגזרים ממנו והוא פועל לניטור הסיכונים וניהולם תוך בחינה של ההשפעה על פעילותו העסקית השוטפת וזאת לצד בחינת פעילות הבנק, באופן שוטף, ביחס להיבטים סביבתיים, חברתיים ואחרים הנוגעים לממשל תאגידי.

הבנק פועל על פי אסטרטגיית ESG ארגונית כוללת, במסגרתה נקבעו מדיניות ויעדים רב שנתיים, תוך התמקדות במספר תחומים מרכזיים כמפורט להלן.

- שילוב היבטי ESG בתחום שוק ההון - במסגרת מובילותו בשוק ההון, הבנק משלב שיקולי ESG ביעוץ ההשקעות ומגיש מידע בנושא ללקוחותיו, באמצעות יועצי ההשקעות וזאת במקביל לבחינת האפשרות לשלב דירוגי ESG ללקוחות הפעילים עצמאית. בנוסף, הבנק השלים מערך הדרכות בנושא ליועצי ההשקעות, במטרה לסייע להם לשלב את תחום ה-ESG בתהליכי הייעוץ, בהתאם לצרכי הלקוחות והנחיותיהם.
- ניהול סיכוני סביבה ואקלים באשראי העסקי - הבנק בוחן באופן קבוע את תהליכי ניהול סיכוני הסביבה בעסקאות אשראי מהותיות ומקפיד בעת קבלת החלטות מתן אשראי, להתחשב בהיבטי הסיכון הסביבתי, ככל שהנושא רלוונטי לעסקה. על רקע ההתפתחויות המשמעותיות של השנים האחרונות בפרקטיקות לניהול סיכוני סביבה ואקלים, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 345, מיום 12 ביוני 2023, בעניין עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים, הבנק מבצע בחינה מחודשת של תהליכי הערכה וניהול סיכוני סביבה ואקלים, תוך התאמתם, ככל שניתן, לפרקטיקות המקובלות בעולם. במסגרת זו, הבנק ממפה את החשיפות הקיימות, בתחום זה, בוחן את השפעותיהן על פעילותו, פועל להתאים את תיאבון הסיכון שלו וקובע יעדים ומגבלות.
- קידום הבנה פיננסית בקרב לקוחות הבנק, בדגש על שוק ההון - הבנק שוקד על קידום הבנה פיננסית של לקוחותיו השונים, באמצעים דיגיטליים, כגון קורסים וסרטונים. התכנים מפורסמים ללקוחות באתר האינטרנט של הבנק, במטרה להרחיב את היקפי החשיפה לתכנים הללו, להעצים את הידע הפיננסי של הלקוחות ולסייע להם לקבל החלטות פיננסיות מושכלות יותר. חלק מהתכנים מותאמים לצרכים ייחודיים של לקוחות מסקטורים ספציפיים, כגון עסקים קטנים ועצמאים. מעבר לערך החברתי הרב במהלך זה, הבנק מכיר בחשיבותו של הידע הפיננסי של לקוחותיו, גם כחלק מכלי ניהול הסיכונים שלו.
- קידום גיוון בתעסוקה - כארגון, אשר אחד האלמנטים העסקיים המרכזיים שלו הוא פנייה למגוון רחב של מגזרים ואוכלוסיות בחברה הישראלית, הבנק מאמין בחשיבותו של גיוון רחב בתמהיל עובדי הקבוצה ובהתאם פועל לגיוס עובדים מקבוצות מגוונות בחברה הישראלית.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות, שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פועל ענף הבנקאות בישראל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, ולהשפעות הכלכליות הנובעות ממצב הלחימה בו מדינת ישראל מצויה, מיום 7 באוקטובר 2023, בעקבות מתקפת טרור וטבח אכזרי במהלך חדירתם של אלפי מחבלים מארגוני הטרור ברצועת עזה, ליישובי עוטף עזה ודרום הארץ, בחסות מטח טילים כבד לעבר שטחי מדינת ישראל. נוכח האירועים האמורים, הכריזו שר הבטחון והשר לבטחון לאומי, על מצב מיוחד בעורף ועל אירוע חירום בשטח המדינה כולה, והחלה מלחמת "חרבות ברזל". הוכרז על גיוס מילואים נרחב, יישובים באזורי לחימה ובאזורים מאויימים פונו מתושביהם, מקומות עבודה הושבתו ועובדים הוצאו לחל"ת על ידי מעסיקים מסוימים. כבר בתחילת המלחמה, היו ירידות חדות במחירי ניירות ערך בבורסה בתל אביב, עליות במחירי הנפט והדלקים ופחות בשער השקל מול מטבעות אחרים.

מתחילת הלחימה, מאפשרים הבנקים הקלות משמעותיות בנטל האשראי והעמלות, וסיוע לאוכלוסיות ולעסקים, שנפגעו כלכלית במלחמת "חרבות ברזל", בעיקר בהתאם למתווה הפיקוח על הבנקים שגובש בשיתוף המערכת הבנקאית.

צמיחה

חטיבת המחקר של בנק ישראל, עדכנה את התחזית המאקרו כלכלית שלה, ביום 23 באוקטובר 2023, בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל" והעריכה, כי התוצר יצמח בשנת 2023, בשיעור של 2.3% ובשנת 2024 בשיעור של 2.8% (בהשוואה לצמיחה של 3% בכל אחת מהשנים, בתחזית הקודמת מחודש יולי). עדכון הצמיחה כלפי מטה בשנים אלו, משקף את הערכת חטיבת המחקר בבנק ישראל, לפגיעה צפויה של המלחמה ברמת הצריכה הפרטית, בשל ירידה בביקוש ומגבלות בצד ההיצע, ושיבושים בייצור ובשרשראות האספקה. מגבלות אלו נובעות מהיעדרות עובדים שגויסו למילואים, וכן מפגיעה בהון הפיזי וביכולת לעבוד בענפים מסוימים באזורי לחימה ובאזורים מאויימים.

סיכויי אשראי של המשק

חברת דירוג האשראי העולמית S&P אישררה, ביום 25 באוקטובר 2023, את דירוג האשראי של מדינת ישראל על החוב במטבע חוץ ברמה של AA-. עם זאת, ברקע מלחמת "חרבות ברזל" הודיעה S&P על שינוי תחזית הדירוג מ"יציבה" ל"שלילית" וכן שהורדת דירוג האשראי, עלולה להתבצע במידה והעימות הצבאי יתרחב באופן מהותי, ויגדיל את הסיכונים הביטחוניים והגיאופוליטיים איתם מתמודדת ישראל. באופן דומה, הודיעה S&P מעלות, על שינוי תחזית הדירוג מ"יציבה" ל"שלילית" לבנק ולבנקים נוספים בישראל.

חברת דירוג האשראי העולמית Moody's אישררה, ביום 19 באוקטובר 2023, את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A1, עם זאת, ברקע מלחמת "חרבות ברזל" הודיעה Moody's, על שינוי תחזית הדירוג מ"יציבה" ל"מעקב הורדת דירוג". Moody's מציינת, כי בעוד שפרופיל האשראי של ישראל הוכיח בעבר את עמידותו בפני התקפות טרור ועימותים צבאיים, חומרת העימות הצבאי הנוכחי מעלה את החשיפה הגבוהה יחסית של ישראל, לסיכונים גיאופוליטיים, ומגדילה את הסבירות להשפעה מהותית ומתמשכת על דירוג האשראי. באופן דומה, הודיעה Moody's, על שינוי תחזית הדירוג של חמשת הבנקים הגדולים בישראל מ"יציבה" ל"מעקב הורדת דירוג".

חברת דירוג האשראי העולמית Fitch אישררה, ביום 17 באוקטובר 2023, את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם זאת, ברקע מלחמת "חרבות ברזל" הודיעה Fitch, על שינוי תחזית הדירוג מ"יציבה" ל"מעקב שלילי". זאת בשל, הסיכון להתרחבות הלחימה לחזיתות נוספות. באופן דומה, הודיעה Fitch, על שינוי תחזית הדירוג של ארבעת הבנקים הגדולים בישראל מ"יציבה" ל"מעקב שלילי". יש לציין, שהבנק אינו מדורג על ידי Fitch. בתחזית המאקרו כלכלית של חטיבת המחקר בבנק ישראל, שפורסמה ביום 23 באוקטובר 2023, צוין, כי תרחישי מלחמה נבחנו מספר פעמים במסגרת מבחן הקיצון המאקרו כלכלי האחיד למערכת הבנקאית, ובתרחישים אלו מערכת הבנקאות צפויה לשמור על חוסנה ויציבותה.

תקציב המדינה

לפי אומדן ראשוני לביצוע התקציב של החשב הכללי במשרד האוצר, שפורסם בחודש אוקטובר 2023, עולה, כי ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש ספטמבר 2023, הגירעון בתקציב עמד על כ-27.4 מיליארד ש"ח (כ-1.5%). בתשעת החודשים הראשונים של השנה, קיים גירעון מצטבר של כ-4.1 מיליארד ש"ח (בהשוואה לעודף תקציבי מצטבר של כ-33.3 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד). הכנסות המדינה, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, הסתכמו בכ-339.3 מיליארד ש"ח, קיטון בשיעור של כ-4.4% (כ-15.5 מיליארד ש"ח), בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הוצאות הממשלה הסתכמו בכ-343.4 מיליארד ש"ח, גידול בשיעור של כ-6.8% (כ-21.9 מיליארד ש"ח), בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. בתחזית חטיבת המחקר שפורסמה בחודש אוקטובר 2023, בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל", מצוין בבנק ישראל, באשר למדיניות הפיסקאלית, שיחס החוב הציבורי לתוצר, צפוי לעלות ל-62% בשנת 2023 ול-65% בשנת 2024 (עליה של 2%, ו-6% בהתאמה, בהשוואה לתחזית האחרונה מחודש יולי). הגירעון הממשלתי בשנים 2023 ו-2024 צפוי להסתכם ב-2.3% תוצר ו-3.5% תוצר, בהתאמה (עליה של 1%, ו-2% בהתאמה, בהשוואה לתחזית האחרונה מחודש יולי).

אינפלציה

בהודעת הרבית שפרסם בנק ישראל בחודש אוקטובר, ציין כי האינפלציה בישראל נמוכה מהאינפלציה במרבית המדינות המפותחות. עם זאת, ישנה אי וודאות רבה לגבי התפתחות האינפלציה בתקופה הקרובה. הוועדה מעריכה, כי המדיניות המוניטרית הנוכחית תומכת בהתכנסות האינפלציה ליעדה, אך הפיחות בשקל מהווה סיכון משמעותי לקצב האינפלציה ולהתפתחות שער החליפין בחודשים הקרובים תהיה השפעה עליה. בחודש אוקטובר 2023, עלה מדד המחירים לצרכן ב-0.5%, לפיכך האינפלציה השנתית התמתנה ל-3.7%.

הציפיות והתחזיות לאינפלציה ב-12 החודשים הבאים, נותרו יציבות יחסית ומצויות בתחום היעד, בתוך סביבת הגבול העליון שלו. על פי עדכון חטיבת המחקר בבנק ישראל, מחודש אוקטובר 2023, בהתאם למידע הראשוני שנצבר מתחילת מלחמת "חרבות ברזל", ובהתחשב באי וודאות גבוהה במיוחד, בנוגע להתפתחות המלחמה והשלכותיה הכלכליות, שיעורי האינפלציה הצפויים לשנים 2023 ו-2024 עומדים על 3.5% ו-2.5% בהתאמה. על פי התחזית, שיעור האינפלציה בארבעת הרבעונים הקרובים (המסתיימים ברבעון השלישי של שנת 2024) צפוי לעמוד על 2.9%.

שוק הדיור

בהחלטת הרבית האחרונה, שפורסמה בחודש אוקטובר 2023, ציין בנק ישראל שהיקף הפעילות בשוק הדיור מוסיף להתמתן, בחדשים יולי-אוגוסט השנה, ירד מדד מחירי הדירות ב-0.4% ומחירי החדשות ירדו ב-0.6%. בנוסף, עקב המלחמה היקף הפעילות בשוק הדיור מוסיף להתמתן וישנם קשיים בפעילות ענף הבניה, נוכח הסגר הכללי בשטחי יהודה ושומרון המונע כניסת פועלי בניין מהשטחים לישראל, בריחת אלפי עובדים זרים מאימת המלחמה והחלטת עיריות רבות לעצור בניה בשטחן, משיקולי אבטחה ובטחון. בטווח הארוך יותר, תיתכן עליה בביקושים, בין היתר לשיקום מבנים ותשתיות שנפגעו במלחמה.

שוק העבודה

על פי סקרי כח האדם, שפרסמה הלמ"ס בחודש אוקטובר 2023, נרשמה ירידה בשיעור האבטלה הרחב (בקרוב בני 15 ומעלה) לרמה של כ-4.2% (כ-192 אלף מובטלים), בחודש ספטמבר, בהשוואה לרמה של כ-4.5% (כ-203 אלף מובטלים) בחודש יוני. נתוני שיעור האבטלה נמוכים משמעותית ביחס לחודש דצמבר 2022, כ-5.5% (כ-246 אלף מובטלים) ולחודש דצמבר 2021 כ-6% (כ-262 אלף מובטלים). על פי תחזיות חטיבת המחקר של בנק ישראל, מחודש אוקטובר 2023, שיעור האבטלה הרחב (בקרוב בני 25 עד 64) בשנת 2023, צפוי לעמוד על 3.2%, ובשנת 2024, על 3.6% (שיעור נמוך ב-0.5% בהשוואה לתחזית הקודמת).

רבית בנק ישראל

בהודעת הרבית, שפורסמה ביום 23 באוקטובר 2023, בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל", החליט בנק ישראל להותיר את הרבית על כנה, מחודש מאי השנה ברמה של 4.75% לאחר רצף של עשר העלאות רבית. על פי הערכת חטיבת המחקר בבנק ישראל מאוקטובר 2023, רבית בנק ישראל צפויה להתייצב ברמה של 4.0% או 4.25% בממוצע, ברבעון השלישי של שנת 2024.

שער החליפין

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, עלה שער החליפין של הדולר מול השקל בשיעור של כ-9%. זאת בהמשך לעלייה בשיעור של כ-13% בשנת 2022, ושער החליפין של האירו מול השקל עלה, בשיעור של כ-8%.

עקב השפעותיה הכלכליות של המלחמה ולצורך ייצוב השווקים, הודיע בנק ישראל ביום 9 באוקטובר 2023, על תכנית למכירת מט"ח בהיקף של עד 30 מיליארד דולר, במסגרתה מכר בחודש אוקטובר, כ-8.2 מיליארד דולר ועל תכנית לביצוע עסקאות SWAP בשוק המט"ח בסכום של עד 15 מיליארד דולר.

מתחילת מלחמת "חרבות ברזל", ניכרת עליה בתנודתיות הדולר מול השקל. בשלושת השבועות הראשונים ללחימה, נחלש השקל ושער הדולר חצה את רף ה-4 שקלים, אולם מאז, שער הדולר במגמת ירידה וביום 19 בנובמבר 2023, עמד על-3.728 שקלים.

הסביבה הגלובלית

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, הכלכלה העולמית מתמודדת עם שלל התרחשויות, התמשכות המלחמה באוקראינה, צמיחה איטית מהצפוי בסין, אינפלציה גבוהה והתמשכות במגמת ההידוק המוניטרי.

מדד מנהלי הרכש העולמי לחודש ספטמבר 2023, שמפרסם JPMorgan, עלה במעט לרמה של 49.1 נקודות, מרמה של 49.0 נקודות בחודש קודם, המדד נמצא מזה כ-13 חודשים מתחת לרמה של 50.0 נקודות.

סביבת האינפלציה בעולם מוסיפה להיות מעל יעדי הבנקים המרכזיים, אך מצויה במגמת התמתנות בחלק ניכר מהמדינות המפותחות. בארה"ב, לאחר עשר העלאות רבית רצופות (מתחילת 2022) והפסקה אחת בחודש יוני 2023, הועלתה רבית ה-FED בחודש יולי 2023, ב-0.25% לרמה של 5.50% (הרף העליון של טווח הרבית), שיא של 22 שנים. בחודש ספטמבר 2023 הותיר ה-FED את הרבית ללא שינוי.

בגוש האירו, העלה ה-ECB, בחודש ספטמבר 2023, את הרבית ב-0.25% לרמה של 4.50%, העלאת רבית עשירית ברציפות מתחילת שנת 2022, שיעור הרבית הגבוה ביותר מאז שנת 2008.

בבריטניה, הבנק המרכזי, הותיר את שיעור הרבית בחודש ספטמבר, ברמה של-5.25%, הגבוה ביותר בבריטניה מאז שנת 2008. האינפלציה השנתית גבוהה אך במגמת התמתנות ברורה. בחודש ספטמבר נרשמה אינפלציה שנתית של 6.7% (לעומת 7.9% בחודש יוני, ולעומת 10.5% בחודש דצמבר 2022).

ביום 1 באוגוסט 2023, הורידה חברת דירוג האשראי העולמית Fitch, את הערכת דירוג האשראי של ארה"ב, מ-AAA לרמה אחת פחות, AA+ ושינתה את תחזית הדירוג מ-"שליט" ל-"ציבה". חברת הדירוג ציינה, כי חלה הידרדרות מתמשכת בסטנדרטים של הממשל לאורך 20 השנים האחרונות, לרבות בעניינים פיסקאליים ובענייני חוב. Fitch צופה, כי גירעון הממשלה, יעלה משיעור של-3.7% בשנת 2022, לשיעור של כ-6.3% מהתמ"ג בשנת 2023, ובשנים 2024 ו-2025 תימשך העלייה בגירעון לרמה של 6.6% ו-6.9%, בהתאמה.

שוקי ההון

מלחמת "חרבות ברזל" ממשיכה להעיב על ביצועי הבורסה המקומית, כך שנכון ליום 25 באוקטובר 2023, ביחס לסוף הרבעון השלישי של השנה, מדד ת"א 125 ירד בכ-13%, מדד ת"א טכנולוגיה ירד בכ-10%, מדד ת"א נדל"ן ירד בכ-16% ומדד ת"א נפט וגז ירד בכ-18%. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, הציג שוק ההון המקומי תשואות חסר לעומת מדדי מניות בבורסות המובילות בעולם, בין היתר, על רקע חוסר הוודאות הפוליטית סביב יוזמות החקיקה לרפורמה במערכת המשפט בישראל. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, נרשמו בשווקים המקומיים עליות מתונות, תוך תנודתיות במרבית מדדי המניות, מדדי ת"א-35 ות"א-90 עלו בכ-3% ובכ-4.5% בהתאמה ומדד ת"א-SME60 עלה בכ-2.5%. המדדים הענפיים, התאפיינו במגמה מעורבת ומדדי הנדל"ן ירדו ברקע הדיווחים על ירידות בביקושים וחשש מפני האטה, בין היתר, על רקע העלאות הרבית. ת"א מניב ישראל ות"א נדל"ן ירדו בכ-8% וכ-5%, בהתאמה. בלטו לחיוב מדד ת"א נפט וגז שעלה בכ-47%, ומדדי חברות ההייטק, ת"א טק-עילית ות"א-טכנולוגיה, שעלו בכ-11%. מנגד, במדדי המניות המובילים בארה"ב נרשמו עליות, מדד ה-Nasdaq עלה בכ-35% ומדד ה-S&P 500 עלה בכ-15%. על פי סקירת מחלקת המחקר של הבורסה לניירות ערך, בתשעת החודשים הראשונים של השנה, באפיק צמוד המדד, אגרות החוב הקונצרניות, עלו בשיעור של עד כ-8.5%, בעוד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד לטווח קצר עד בינוני רשמו עלייה מתונה של עד כ-3%. האפיק השקלי התאפיין במגמה מעורבת, כאשר אגרות החוב הקונצרניות עלו בכ-1.5% בממוצע ואילו אגרות החוב הממשלתיות השקליות ברבית קבועה ל-10 שנים ירדו בכ-7%.

מדד תל בונד-דולר הכולל את אגרות החוב הקונצרניות צמודות המט"ח, עלה בכ-14% והגיע לרמת שיא כל הזמנים. זאת במקביל להתחזקות הדולר ביחס לשקל בכ-8.7%. התחזקות הדולר נבעה מהעלאות רבית הפד, ומהסטת כספי הציבור לקרנות המשקיעות בחו"ל. מחזור המסחר היומי הממוצע באגרות חוב הסתכם בכ-3.7 מיליארד ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של השנה, גבוה בכ-7% מהמחזור הממוצע לשנת 2022. עיקר העלייה במחזורי המסחר נבעה מאגרות החוב הממשלתיות השקליות, בשל עלייה בפעילות משקיעי חוץ.

השפעות השינויים ברבית ובמדד המחירים לצרכן על פעילות הבנק ולקוחותיו

בתשעת החודשים של השנה, עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של כ-3.2% (קצב שנתי של כ-4.3%) ורבית בנק ישראל, אשר נותרה ללא שינוי במשך זמן רב, עלתה מרמה של 0.1% באפריל 2022, לרמה של 4.75% (החל מיום 25 במאי 2023). הבנק נוקט במגוון פעולות על מנת להתמודד עם השפעות השינויים ברבית ובאינפלציה על לקוחותיו, ובכללם ביצוע מבחני רגישות ובדיקות שוטפות הבוחנות את כושר החזר של הלקוחות, לפי מגזרי הפעילות השונים, תוך טיפול פרטני בהתאם לממצאים, ועדכוני הנחות למודלים שונים, בתחומי סיכון האשראי וסיכון השוק.

כמו כן, הבנק הודיע עוד קודם לפרוץ המלחמה, על שורת צעדים שמטרתם לסייע ללקוחות, נוכח עליית הרבית, ופרסם חבילת הטבות ללקוחות פרטיים, הכוללת, בין היתר, מתן רבית זכות על עו"ש, הפחתת רבית החובה על משיכת יתר והטבות לנטלי משכנתאות, וזאת ללקוחות העומדים בתבחנים שנקבעו, ואשר יחולו אוטומטית וללא צורך בהתערבות אקטיבית של לקוחות, ובתנאים שנקבעו בתכנית. כמו כן, לבנק מוצרי השקעה משלימים ייחודיים, שמוצעים ללקוחות לעידוד השקעה, על פי צרכיהם הספציפיים. הבנק ממשיך במעקב ובניטור אחר הסיכונים ובכללם אלו שהסתברות להתממשותם גדלה בעקבות השינויים והאירועים כאמור, השלכותיהם והשפעותיהם על הבנק.

כמפורט בפרק "סיכוני שוק" להלן, הבנק חשוף לסיכוני שוק, לרבות לסיכון רבית. לעלייה ברבית היתה השפעה חיובית על הכנסות הבנק. רבית בנק ישראל הממוצעת בתשעת החודשים של שנת 2023, עלתה בכ-3.7% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול בהכנסות הרבית, נטו, מוסבר מעליית המרווח על הפקדונות כמפורט להלן, הנובע מהשפעת עליית הרבית השקלית והדולרית, אשר קוזה בחלקה משינוי בתמהיל פקדונות הציבור עקב מעבר מפקדונות עו"ש שאינם נושאים רבית לאפיקים אחרים נושאי רבית. המשך המגמה כאמור צפוי, להערכת הבנק, להביא לקיטון במרווחי הרבית על הפקדונות ובהכנסות הרבית, נטו של הבנק. הערכת הבנק בדבר השינויים הצפויים בהכנסות הרבית, נטו ברבעונים הבאים, מהווה "מידע צופה פני עתיד" המושפע, בין היתר, מסיבית הרבית, רמת האינפלציה, היקפי הפעילות וטעמי הלקוחות.

להלן התפתחות ההכנסות מרבית, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני ש"ח):

סך הכל	אחר ⁽²⁾	מרווח מפעילות קבלת פקדונות ⁽¹⁾		סך הכל	אחר ⁽²⁾	מרווח מפעילות קבלת פקדונות ⁽¹⁾		
		מתן אשראי	מרווח מפעילות קבלת פקדונות			מתן אשראי	מרווח מפעילות קבלת פקדונות	
לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2022				לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2023				
463	10	166	287	691	34	387	270	משקי בית
21	-	21	-	31	-	30	1	בנקאות פרטית
231	6	72	153	280	18	130	132	עסקים קטנים וזעירים
65	2	16	47	81	8	27	46	עסקים בינוניים
110	7	17	86	172	30	30	112	עסקים גדולים
36	-	34	2	53	3	48	2	גופים מוסדיים
84	84	-	-	(81)	(81)	-	-	ניהול פיננסי
1,010	109	326	575	1,227	12	652	563	סך כל הכנסות הרבית, נטו
		0.8%	2.0%			1.5%	1.9%	מרווח מפעילות (באחוזים)
1.52%				4.75%				רבית בנק ישראל (ממוצעת)

סך הכל	אחר ⁽²⁾	מרווח מפעילות קבלת פקדונות ⁽¹⁾		סך הכל	אחר ⁽²⁾	מרווח מפעילות קבלת פקדונות ⁽¹⁾		
		מתן אשראי	מרווח מפעילות קבלת פקדונות			מתן אשראי	מרווח מפעילות קבלת פקדונות	
לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2022				לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2023				
1,128	10	262	856	2,052	94	1,130	828	משקי בית
37	-	36	1	97	1	95	1	בנקאות פרטית
567	6	110	451	870	50	404	416	עסקים קטנים וזעירים
157	2	26	129	246	23	81	142	עסקים בינוניים
276	7	30	239	498	79	99	320	עסקים גדולים
67	-	59	8	158	5	146	7	גופים מוסדיים
381	381	-	-	(101)	(101)	-	-	ניהול פיננסי
2,613	406	523	1,684	3,820	151	1,955	1,714	סך כל הכנסות הרבית, נטו
		0.4%	2.1%			1.5%	1.9%	מרווח מפעילות (באחוזים)
0.70%				4.43%				רבית בנק ישראל (ממוצעת)

- (1) המרווח הפיננסי מחושב כפער בין הרבית המתקבלת או המשולמת לבין ממוצע מחיר הכסף של הבנק, הנגזר ממשיך החיים התואם את תנאי האשראי או הפקדון במגזרי ההצמדה הרלוונטיים ומחושב על פי מודל פיננסי. על כן, יש להתחשב בכך בעריכת השוואה בין מרווחי הבנק לבין מרווחים של תאגידים בנקאיים אחרים.
- (2) כולל פעילות ניהול נכסים והתחייבויות.

בהתייחס לעלייה באינפלציה, לבנק חשיפה למדד המחירים לצרכן באופן שבו קיימים עודף נכסים על התחייבויות צמודי מדד, בסכום של כ-7.4 מיליארד ש"ח נכון ליום 30 בספטמבר 2023, בהשוואה ל-3.9 מיליארד ש"ח בסוף חודש ספטמבר 2022. עליית המדד תרמה כ-219 מיליון ש"ח להכנסות הבנק בתשעת החודשים של השנה, בהשוואה ל-190 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב-1,673 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,131 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 47.9%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-ספטמבר 2023 על שיעור של 20.5%, בהשוואה ל-15.1% בתקופה המקבילה אשתקד ובהשוואה ל-16.6% בכל שנת 2022.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ברבעון השלישי של השנה הסתכם ב-455 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-467 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.6%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה ברבעון השלישי של השנה על שיעור של 16.0%, בהשוואה ל-18.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

תמצית דוח רווח והפסד

שינוי	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שינוי	לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2022	2023		2022	2023	
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח	
45.8	2,673	3,898	15.9	1,058	1,226	רווח מימוני, נטו ⁽¹⁾
354.1	74	336	283.7	43	165	הוצאות בגין הפסדי אשראי
37.1	2,599	3,562	4.5	1,015	1,061	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
0.4	1,134	1,138	1.1	371	375	עמלות והכנסות אחרות
8.3	2,028	2,197	7.5	682	733	הוצאות תפעוליות ואחרות
46.8	1,705	2,503	(0.1)	704	703	רווח לפני מסים
45.6	597	869	(0.8)	249	247	הפרשה למסים על הרווח
64.1	64	105	(22.2)	27	21	חלק הבנק ברווחי חברה כלולה לאחר השפעת המס
						רווח נקי:
48.4	1,172	1,739	(1.0)	482	477	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
61.0	(41)	(66)	46.7	(15)	(22)	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
47.9	1,131	1,673	(2.6)	467	455	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	15.1%	20.5%		18.5%	16.0%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק ⁽²⁾

(1) סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות הרבית, נטו והכנסות המימון שאינן מרבית לרווח המימוני, נטו.

(2) על בסיס שנתי.

התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח המימוני נטו

להלן הרכב הרווח המימוני, נטו⁽²⁾

תשעת החודשים הראשונים של שנת		2022				2023			
2022	2023	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח							
3,357	7,289	871	1,104	1,382	1,804	2,176	2,523	2,590	הכנסות רבית
744	3,469	127	245	372	614	901	1,205	1,363	הוצאות רבית
2,613	3,820	744	859	1,010	1,190	1,275	1,318	1,227	הכנסות רבית, נטו
60	78	34	(22)	48	53	36	43	(1)	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מרבית
2,673	3,898	778	837	1,058	1,243	1,311	1,361	1,226	סך הרווח המימוני המדווח
(27)	3	(14)	(4)	(9)	22	(7)	8	2	בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת: התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
8	(92)	11	(1)	(2)	(39)	(8)	(26)	(58)	רווחים (הפסדים) ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
(58)	36	4	(56)	(6)	(6)	(6)	29	13	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות
(77)	(53)	1	(61)	(17)	(23)	(21)	11	(43)	סך כל ההשפעות שאינן מפעילות שוטפת
2,750	3,951	777	898	1,075	1,266	1,332	1,350	1,269	רווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾

(1) מזה בגין השפעות שינויים במדד - הכנסה בסך של כ-219 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, בהשוואה להכנסה בסך של כ-190 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד (ברבעון השלישי של השנה - הכנסה בסך של כ-68 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של כ-61 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד).

(2) בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות רבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מרבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק אינטגרלי מניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות ממכשירים נגזרים כוללות, בין היתר, את השפעות ערך הזמן על השווי הוגן של נגזרים, המהווים חלק בלתי נפרד מניהול סיכוני הרבית בבנק ואת השפעת שיעור עליית המדד הידוע על נגזרים, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול החשיפה למדד המחירים לצרכן.

הרווח המימוני מפעילות שוטפת בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב-3,951 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,750 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 43.7%. הרווח המימוני מפעילות שוטפת ברבעון השלישי של השנה הסתכם ב-1,269 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,075 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 18.0%. הגידול מוסבר מהשפעת עליית הרבית השקלית והדולרית, מהשפעת העלייה בהיקפי הפעילות העסקית ומהשפעת השינויים במדד.

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית:

לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		
2022	2023	
באחוזים		
2.77	5.48	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי רבית ⁽¹⁾
1.07	3.69	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות רבית ⁽¹⁾
1.70	1.79	פער הרבית הכולל
2.16	2.87	יחס בין ההכנסות מרבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי

בתשעת החודשים הראשונים של השנה, חלה עלייה של 0.71 נקודות האחוז ביחס בין הכנסות הרבית, נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נובעת מגידול בהכנסות הרבית, נטו, בעיקר עקב עלייה בשיעורי הרבית השקלית והדולרית.

למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית של הבנק והחברות מאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות רבית, ראה נספח 1 לפרק מממשל תאגיד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-336 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-74 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בסך של 262 מיליון ש"ח, הנובע מההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. בתשעת החודשים הראשונים של השנה חל גידול בהפרשה הקבוצתית בסך של 251 מיליון ש"ח, בעיקר בשל התאמות של ההפרשה הקבוצתית, בגין החשש מהשפעות מאקרו כלכליות חזויות, לנוכח אי הוודאות בתנאים הכלכליים, בין היתר, עקב ההשלכות הנובעות ממצב הלחימה בו מדינת ישראל מצויה, השפעת עליית הרבית וההסתברות להאטה כלכלית. ההפרשה הפרטנית הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה בהכנסה בסך של 31 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-42 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ברבעון השלישי של השנה ב-165 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-43 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בסך של 122 מיליון ש"ח, הנובע מההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי, עקב אי הוודאות הכלכלית בשל ההשלכות האפשריות של מלחמת "חרבות ברזל". ההכנסה הפרטנית הסתכמה ברבעון השלישי של השנה ב-4 מיליון ש"ח.

להלן פרטים לגבי ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2022	2023	2022	2023	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
75	72	21	34	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(117)	(103)	(50)	(38)	קישון בהוצאה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(42)	(31)	(29)	(4)	הכנסה פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
116	367	72	169	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
74	336	43	165	סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי
				מזה:
68	228	47	118	הוצאות בגין סיכון אשראי מסחרי
16	(1)	5	3	הוצאות (הכנסות) בגין סיכון אשראי לדיור
(10)	106	(9)	44	הוצאות (הכנסות) בגין סיכון אשראי פרטי אחר
-	3	-	-	הוצאות בגין סיכון אשראי לבנקים, ממשלות ואגרות חוב
				שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
				שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
				שיעור סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי.

למידע נוסף בדבר ההוצאות בגין הפסדי אשראי ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-1,131 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,125 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן התפלגות ההכנסות מעמלות:

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
160	164	ניהול חשבון
89	90	כרטיסי אשראי
570	553	פעילות בשוק ההון
151	162	הפרשי המרה
73	77	עמלות מעסקי מימון
82	85	עמלות אחרות
1,125	1,131	סך כל העמלות

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-2,197 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,028 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 8.3%.
להלן פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות:

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום		
30 בספטמבר 2022	30 בספטמבר 2023	
במיליוני ש"ח		
1,231	1,353	משכורות והוצאות נלוות
249	256	אחזקה ופחת בנינים וציוד
84	91	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים
464	497	הוצאות אחרות
2,028	2,197	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-1,353 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,231 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.9%. הגידול בהוצאות השכר נבע בעיקרו מגידול בהפרשה למענקים וכן מעלייה בשכר השוטף. הגידול בהוצאות השכר נובע, בין היתר, מחתימה על הסכמי עבודה לשנים 2023-2026 (ראה באור לא' לדוחות הכספיים).

הוצאות אחזקה ופחת בנינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-256 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-249 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.8%.

הוצאות הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-91 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-84 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 8.3%, שנבע בעיקר מגידול בהיקף ההשקעה בנכסי תוכנה.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-497 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-464 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 7.1%, שנבע בעיקר מגידול בהוצאות מחשב והוצאות שיווק ופרסום.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-869 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-597 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הגיע ל-34.7% לעומת 35.0% בתקופה המקבילה אשתקד, בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 34.2%.

חלק הבנק ברווח של חברה כלולה לאחר השפעת המס הסתכם ב-105 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-64 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מרווח מהשלמת עסקת המכר של בניין כאל.

סך הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-1,742 מיליון ש"ח, סכום זה מורכב מהרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 1,673 מיליון ש"ח, מרווח כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 46 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 23 מיליון ש"ח.

המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

סך נכסי קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-210,673 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-195,955 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 7.5%.

א. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שינוי	30 בספטמבר		
	31 בדצמבר 2022	2023	
באחוזים		במיליוני ש"ח	
2.3	115,961	118,577	אשראי לציבור, נטו
37.7	16,010	22,043	ניירות ערך
7.9	57,130	61,659	מזומנים ופקדונות בבנקים
7.7	168,269	181,274	פקדונות הציבור
-	4,749	4,751	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
9.7	10,559	11,583	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

ב. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שינוי	30 בספטמבר		
	31 בדצמבר 2022	2023	
באחוזים		במיליוני ש"ח	
(74.8)	572	144	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים:
(7.6)	10,860	10,037	אשראי תעודות ערביות והתחייבויות אחרות
(20.8)	3,303	2,615	מסגרות לפעולה במכשירים נגזרים שלא נוצלו
(1.3)	11,672	11,516	מסגרות ח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
6.7	9,991	10,656	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו ומסגרות להשאלת ניירות ערך
34.9	7,429	10,023	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערביות
2.7	43,827	44,991	סך הכל

מכשירים פיננסיים נגזרים:

ערך נקוב	31 בדצמבר 2022		ערך נקוב	30 בספטמבר 2023		
	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי		שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
						במיליוני ש"ח
21,741	301	519	16,915	315	522	חוזי רבית
66,898	719	1,003	85,242	935	1,171	חוזי מטבע
55,142	1,300	1,301	59,747	2,240	2,241	חוזים בגין מניות
132	2	2	394	6	6	חוזי סחורות ואחרים
143,913	2,322	2,825	162,298	3,496	3,940	סך הכל

האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-118,577 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-114,539 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2022 ול-115,961 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 3.5%-2.3% בהתאמה.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור ליום	31 בדצמבר 2022		שינוי	30 בספטמבר 2023		
	באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח	
מטבע ישראלי	82.6	81.2	0.6	540	95,804	96,344
- לא צמוד						
- צמוד למדד	12.2	12.5	4.9	694	14,095	14,789
מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)	4.6	5.8	28.2	1,509	5,342	6,851
פריטים לא כספיים	0.6	0.5	(17.6)	(127)	720	593
סך הכל	100.0	100.0	2.3	2,616	115,961	118,577

אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		31 בדצמבר		30 בספטמבר		
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	2022	2022	2023	
2022	2022	2022	2022	2022	2023	
באחוזים				במיליוני ש"ח		
24.0	37.1	27,784	25,144	34,464		עסקים גדולים
(11.3)	(8.2)	8,192	7,920	7,270		עסקים בינוניים
(6.0)	(13.3)	20,019	21,707	18,814		עסקים קטנים וזעירים
(2.6)	(3.5)	23,571	23,812	22,968		משקי בית ללא הלוואות לדיור
0.1	0.5	35,474	35,342	35,508		הלוואות לדיור
1.0	(11.7)	97	111	98		בנקאות פרטית
(52.9)	(43.1)	2,019	1,672	951		גופים מוסדיים
2.5	3.8	117,156	115,708	120,073		סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני, הכולל את האשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור, ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות למתן אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור, ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-164,146 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-159,471 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 2.9%.

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק:

שינוי	31 בדצמבר 2022		30 בספטמבר 2023		ענף משק
	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	
באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	
11.2	14.2	22,654	15.3	25,196	שירותים פיננסיים (כולל חברות החזקה)
(0.8)	15.6	24,876	15.0	24,668	בינוי ונדל"ן
1.1	7.1	11,379	7.0	11,508	תעשייה
(1.0)	6.2	9,953	6.0	9,852	מסחר
2.9	46.9	74,721	46.9	76,914	לקוחות פרטיים, לרבות הלוואות לדיור
0.8	10.0	15,888	9.8	16,008	אחרים
2.9	100.0	159,471	100.0	164,146	סך הכל

להלן החלוקה הענפית של ששת הליווים הגדולים בקבוצה (לפי גודל חבות ברוטו לפני ניכוי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים):

30 בספטמבר 2023				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
663	1,149	378	771	שירותים פיננסיים	1.
52	1,105	-	1,105	שירותים פיננסיים	2.
921	921	701	220	שירותים פיננסיים	3.
880	880	880	-	שירותים פיננסיים	4.
21	847	18	829	שירותים פיננסיים	5.
835	835	4	831	שירותים פיננסיים	6.

31 בדצמבר 2022				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
642	1,110	444	666	שירותים פיננסיים	1.
1,001	1,001	-	1,001	שירותים פיננסיים	2.
886	917	269	648	בינוי ונדל"ן - בינוי	3.
30	837	15	822	שירותים פיננסיים	4.
835	835	701	134	שירותים פיננסיים	5.
835	835	204	631	שירותים פיננסיים	6.

* כולל אשראי לציבור, השקעה באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

ההשקעה בניירות ערך ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה ב-22,043 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-16,010 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 37.7%.

להלן הרכב התיק:

חלק מסך ניירות הערך		30 בספטמבר 2023		31 בדצמבר 2022		
31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2022	
	באחוזים	במיליוני ש"ח				
91.7	93.0	20,490	14,691			אגרות חוב ממשלתיות
4.1	4.1	917	655			אגרות חוב של בנקים (1)
1.4	0.9	195	219			אגרות חוב קונצרניות
2.8	2.0	441	445			מניות (2)
100.0	100.0	22,043	16,010			סך הכל

(1) היתרה כוללת גם אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות הנפקה של בנקים.

(2) ההשקעה במניות כוללת, בין היתר, השקעה בקרנות השקעה פרטיות, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות והשקעה בקרנות גידור.

להלן התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך ניירות הערך ליום		שינוי		31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	
באחוזים	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
						מטבע ישראלי
42.5	36.0	16.5	1,122	6,806	7,928	- לא צמוד
7.5	12.3	127.0	1,515	1,193	2,708	- צמוד למדד
47.2	49.7	44.9	3,400	7,566	10,966	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
2.8	2.0	(0.9)	(4)	445	441	פריטים לא כספיים
100.0	100.0	37.7	6,033	16,010	22,043	סך הכל

להלן פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים את הבנק לשם קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 30 בספטמבר 2023:

סך הכל	מחיר מצד נגדי לעסקה**	מחיר אינדיקטיבי*	מחיר מצוטט בשוק פעיל במיליוני ש"ח	
441	171	46	224	מניות וקרנות
10,196	-	-	10,196	אגרות חוב ממשלתיות במטבע ישראלי
440	-	91	349	אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי
10,966	-	10,930	36	אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח
22,043	171	11,067	10,805	סך הכל
100.0	0.8	50.2	49.0	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי - אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק והמבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פנימיים שנקבעו על ידי הבנק.

** מחיר מצד נגדי לעסקה - ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח לפי מדינות/יבשות:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	
במיליוני ש"ח		
3,495	2,615	ישראל (כולל ממשלת ישראל - 2,512 מיליון ש"ח; 31.12.22 - 3,454 מיליון ש"ח)
3,791	8,032	ארצות הברית (כולל ממשלת ארצות הברית - 7,782 מיליון ש"ח; 31.12.22 - 3,683 מיליון ש"ח)
106	160	קנדה
38	77	המזרח הרחוק, אוסטרליה ואחרים (3 מדינות, 31.12.22 - מדינה אחת)
136	82	אירופה אחרים (3 מדינות, 31.12.22 - 5 מדינות)
7,566	10,966	סך הכל

יצוין, כי בכל אחת מהמדינות (למעט ממשלת ישראל וממשלת ארצות הברית), אין מנפיק שיתרת אגרות החוב שלו עולה על 0.6% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי, לפי ענפי משק:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	
במיליוני ש"ח		
44	26	חשמל ומים
35	21	בניה ונדל"ן
23	20	שירותים פיננסיים
295	329	בנקים
12	11	תעשייה
36	33	תחבורה
445	440	סך הכל

להלן הרכב תיק אגרות החוב במט"ח בקבוצת הבנק:

אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח - מסתכמות ב-10,966 מיליון ש"ח (2,868 מיליון דולר) (כולל בעיקר אגרות חוב ממשלת ארצות הברית בסך של 7,782 מיליון ש"ח ואגרות חוב מדינת ישראל במט"ח בסך של 2,512 מיליון ש"ח). כל אגרות החוב במט"ח הכלולות בתיק מדורגות בדירוג השקעה (Investment Grade) מזה כ-99% בקבוצת דירוג A ומעלה. תיק השקעה זה מפוזר כך שהחשיפה למנפיק יחיד (שאינו ממשלה) אינה עולה על 0.63%. מהיקף תיק אגרות החוב במט"ח. משך החיים הממוצע בתיק אגרות החוב במט"ח עומד על כשנה. יתרת ההפסדים ברוטו שטרם מומשה (הכלולה בהון במסגרת התאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה) ליום הדיווח, בגין תיק זה, עמדה על כ-38 מיליון ש"ח (כ-10 מיליון דולר), בהשוואה ליתרת הפסדים של כ-17 מיליון ש"ח (כ-5 מיליון דולר) ליום 31 בדצמבר 2022.

יתרת ההפסדים, נטו (לפני השפעת המס) הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר, בגין הפער בין השווי ההוגן של אגרות חוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותן המופחתת, ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה ב-258 מיליון ש"ח (161 מיליון ש"ח לאחר השפעת המס). נכון ליום 14 בנובמבר 2023, יתרת ההפסדים ברוטו, הסתכמה ב-246 מיליון ש"ח (154 מיליון ש"ח לאחר השפעת המס).

מזומנים ופקדונות בבנקים ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו ב-61,659 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-57,130 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 7.9%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו ב-181,274 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-168,269 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 7.7%.

להלן התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023
באחוזים		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
		שינוי			
		באחוזים	במיליוני ש"ח		
77.4	77.5	7.9	10,261	130,157	140,418
3.5	3.2	(4.1)	(245)	5,990	5,745
18.7	19.0	9.9	3,116	31,402	34,518
0.4	0.3	(17.6)	(127)	720	593
100.0	100.0	7.7	13,005	168,269	181,274

מטבע ישראלי

- לא צמוד

- צמוד למדד

מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)

פריטים לא כספיים

סך הכל

פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		30 בספטמבר		31 בדצמבר		
2022	2022	2022	2022	2023	2022	
באחוזים		במיליוני ש"ח				
(2.2)	(7.9)	17,753	18,901	17,406		עסקים גדולים
(9.3)	(3.9)	6,834	6,450	6,199		עסקים בינוניים
(8.9)	(8.5)	27,325	27,194	24,892		עסקים קטנים וזעירים
2.4	2.3	68,122	68,148	69,725		משקי בית
9.5	13.1	10,430	10,092	11,416		בנקאות פרטית
36.6	51.3	37,805	34,117	51,636		גופים מוסדיים
7.7	9.9	168,269	164,902	181,274		סך הכל

תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק

סך תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 עמד על 453 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-392 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 15.6%.

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו ב-4,751 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,749 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2023 ב-11,583 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-10,559 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של 9.7%. השינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק הושפע מרווח בסך של 1,673 מיליון ש"ח, מרווח כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן בסך של 46 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 23 מיליון ש"ח. מנגד, חל קיטון בהון בגין דיבידנד ששולם בסך של 708 מיליון ש"ח ומהשפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בארה"ב בנושא הפסדי אשראי צפויים, בחברה כלולה, בסך של 10 מיליון ש"ח.

הלימות ההון

יחסי הון מינימאליים

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 בנושא מדידה והלימות הון, כפי שעודכנו על מנת להתאימן להנחיות באזל. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% ויחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. כמו כן, על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" נדרש הבנק להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 באחוז אחד מיתרת הלוואות לדיור למועד הדוח. יצוין, כי בהתאם להוראת שעה מיום 27 באפריל 2020, הדרישה, כאמור, לא תחול בגין הלוואות לדיור (הן למטרת דיור והן לכל מטרה) שאושרו החל מיום 19 במרס 2020 ועד לתום תוקף הוראת השעה (30 בספטמבר 2021). ביום 27 בדצמבר 2021, במסגרת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות על העמדת הלוואות לדיור, נקבע, כי דרישת ההון הנוספת האמורה תחול בגין הלוואות למטרת דיור בלבד ולא תחול בגין הלוואות לכל מטרה. לאור כל האמור לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הרגולטוריים שהבנק נדרש לעמוד בהם, על בסיס מאוחד ליום 30 בספטמבר 2023, הינם 9.24%-12.50%, בהתאמה.

בנוסף לאמור לעיל, תהליך קביעת יעדי ההון נעשה בהתבסס על הפרמטרים המרכזיים הבאים:

- ממצאי תהליך ה-ICAAP בהתבסס על פרופיל הסיכון של הקבוצה ובהתחשב ביעדים העסקיים של הקבוצה והצמיחה המתוכננת.
- תוצאות מבחני הקיצון כמפורט בהמשך.
- מקדם שמרנות וכרית ביטחון המשלבים הערכות ואומדנים ביחס לפרופיל הסיכונים ובסיס ההון. למידע מפורט, ראה דוח על הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

על רקע אי הוודאות נוכח המצב המאקרו כלכלי ופרוץ המלחמה, יעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון, במועד אישור הדוחות הכספיים, הינם:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.35% (העלאה של 0.1%) ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.50%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

יעדי ההון מביאים בחשבון את הסיכונים שהבנק חשוף אליהם, בין היתר, סיכוני האשראי, סיכונים פיננסיים שהעיקרי בהם הוא סיכון הרבית, סיכונים תפעוליים לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון רגולטורי, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון מודל. כל זאת מבוצע בהלימה לדיאלוג מול בנק ישראל. אמידת הסיכונים מביאה בחשבון גם את התעצמות הסיכונים לאור הנסיבות המאקרו כלכליות הנוכחיות, פרוץ המלחמה והשלכות אפשריות על הבנק.

מבחני הקיצון

הבנק מיישם תשתית תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. המתווה כולל, בין היתר, תרחישי קיצון הוליסטיים "מתגלגלים" על פני שלוש שנים, בתחום סיכוני האשראי, סיכונים פיננסיים, סיכונים תפעוליים לרבות סייבר, איסור הלבנת הון, ציות, אסטרטגיה, מוניטין, תפעולי ועוד. מתווה תרחישי הקיצון, כולל התאמות לסביבת המשק הנוכחית ומביאה לידי ביטוי גם את השפעותיה האפשריות של המלחמה.

למידע מפורט, ראה דוח על הסיכונים לשנת 2022 המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק.

מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בדצמבר 2019, פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר האריך את תוקף הנחיות אלו, עד ליום 31 בדצמבר 2021. היקף תכניות התייעלות בכח אדם משנת 2018 ומשנת 2020, בגין חלות ההקלות עמד על סך של 118 מיליון ש"ח, נטו לאחר השפעת המס. ללא ההקלה לגבי יישום מהלכי התייעלות כאמור, נכון ליום 30 בספטמבר 2023, היה מביא לקיטון נוסף של 0.03% ביחסי הלימות ההון.

יישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים

החל מיום 1 בינואר 2022, הבנק מיישם את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

ביום 1 בדצמבר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים", אשר כלל, בין היתר, עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 299, לפיו נקבע, כי במידה שכתוצאה מהיישום לראשונה של כללים אלה, חל קיטון בהון העצמי רובד 1 של תאגיד בנקאי, הוא רשאי לפרוס את הקיטון האמור, על פני שלוש שנים (להלן: "תקופת המעבר"). ללא ההקלה, כאמור, היישום של הכללים הנ"ל, נכון ליום 30 בספטמבר 2023, היה מביא לקיטון נוסף של 0.01% ביחסי הלימות ההון.

השפעת דירוג האשראי של מדינת ישראל

לדירוג האשראי של מדינת ישראל ישנה השפעה על דרישות ההון, מכיוון שדרישות ההון בגין חשיפות מקומיות לממשלות, לישויות סקטור ציבורי ולגופים פיננסיים, נגזרות מדירוג האשראי של מדינת ישראל. להערכת הבנק, אם וככל שירד דירוג האשראי של ישראל (NOTCH אחד) על ידי חברת הדירוג S&P, יגרום הדבר לירידה של 0.26%- ו-0.34% ביחס הון רובד 1 וביחס ההון הכולל בהתאמה, נכון לנתוני 30 בספטמבר 2023.

יישום ההוראות

במסגרת הנדבך הראשון, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכוני האשראי, השוק והסיכונים התפעוליים. במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. מסמך ה-ICAAP לנתוני שנת 2022 הוגש כנדרש לבנק ישראל והבנק נמצא בתהליך הכנת המסמך העדכני המתייחס גם להשפעות המלחמה. תשתית תהליך הנאותות הונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע גם בחברה הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי שלה.

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים (במיליוני ש"ח)
10,802	11,813	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
3,448	3,574	הון רובד 2, לאחר ניכויים
14,250	15,387	סך כל ההון הכולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון (במיליוני ש"ח)
94,786	97,940	סיכון אשראי
789	1,153	סיכונים שוק
8,061	9,908	סיכון תפעולי
103,636	109,001	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
10.42%	10.84%	יחס ההון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.75%	14.12%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.24%	9.24%	יחס ההון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.50%	12.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2023 עמד על 10.84%, בהשוואה ל-10.42% ליום 31 בדצמבר 2022. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30 בספטמבר 2023 עמד על 14.12%, בהשוואה ל-13.75% ליום 31 בדצמבר 2022.

ההון הכולל ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-15,387 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-14,250 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2022. בסיס ההון הושפע מחד מרווח בסך של 1,673 מיליון ש"ח, מגידול במכשירים שהונפקו על ידי הבנק הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בסך של 77 מיליון ש"ח, מגידול בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי הכשירה להיכלל בהון רובד 2 בסך של 46 מיליון ש"ח, מרווח כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 46 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 23 מיליון ש"ח, ומאידך, גידול זה קוזז בדיבידנד ששולם בסך של 708 מיליון ש"ח.

נכסי הסיכון ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו ב-109,001 מיליון ש"ח בהשוואה ל-103,636 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של 5.2%.

יחס הון כולל יחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

		בנק מסד בע"מ	
2022 בדצמבר 31	2023 בספטמבר 30		
15.12%	17.04%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	
16.25%	18.14%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	

יחס מינוף - הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף (להלן - "ההוראה"). יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון לבין מדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד, וזאת לגבי כל תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (וכלל את הבנק). ביום 15 בנובמבר 2020, פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 - התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה), במסגרתו נתנה הקלה בדרישת יחס המינוף בחצי נקודת האחוז, כך שעל הבנק לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (במקום 5%). בהתאם לחוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 מיום 15 במאי 2022, ההקלה תחול עד ליום 30 ביוני 2024 ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2023 או יחס המינוף המזערי שחל על הבנק טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2023 עומד על 5.30%, בהשוואה ל-5.19% ליום 31 בדצמבר 2022.

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת רווחים שאימץ דירקטוריון הבנק, הבנק יחלק כדיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי השנתי של השנה השוטפת הראוי לחלוקה, בכפוף לכך שיחסי ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים הרגולטוריים ומהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק, מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית.

אין באמור בהחלטה זו כדי לגרוע מסמכות הדירקטוריון לבחון מעת לעת את המדיניות, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד כלל. מובהר בזאת, כי כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים.

יצוין כי חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה, בנוסף להוראות חוק החברות, למגבלות נוספות כמפורט בבאור 24.א.ב' לדוחות הכספיים לשנת 2022.

ביום 12 בנובמבר 2023, התקבל מכתב המפקח על הבנקים שהופנה למערכת הבנקאית בדבר "תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים", לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנדים שלהם לתקופה הקרובה על רקע המלחמה והגידול בחוסר הוודאות לגבי המשכיותה והיקף השפעתה על המשק.

בהתחשב בכך שמדיניות חלוקת דיבידנד של הבנק מתייחסת לחלוקה שנתית של עד 50% מהרווח השנתי, כאמור לעיל, ובשים לב למכתב האמור של המפקח על הבנקים, ועל רקע רמת אי הוודאות הגבוהה בשווקים בארץ, בעקבות המלחמה כמו גם רמת אי הוודאות הנמשכת בשווקים בעולם (בין היתר, כאמור בפרק סיכונים מובילים ומתפתחים, סיכון מאקרו כלכלי והשפעת מלחמת "חרבות ברזל"), החליט דירקטוריון הבנק, ביום 28 בנובמבר 2023, לאשר חלוקת דיבידנד במזומן לבעלי המניות של הבנק בסך כולל של 90 מיליון ש"ח (ברוטו).

מובהר, כי לא חל שינוי במדיניות חלוקת דיבידנד של הבנק והיא נותרה בעינה. דירקטוריון הבנק ימשיך לדון בהמשך יישומה של מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, לאור ההתפתחויות והשפעתן על המשק ועל הבנק.

המועד הקובע לענין תשלום הדיבידנד יחול ביום 6 בדצמבר 2023 ויום התשלום יהיה ביום 14 בדצמבר 2023. סכום הדיבידנד הינו לפני כל מס במקור שעל הבנק לנכות על פי כל דין.

להלן פרטים בדבר דיבידנד משנת 2020:

יום ההכרזה	יום התשלום	סך הדיבידנד במיליוני ש"ח	דיבידנד למניה בש"ח
15 במרס 2020	31 במרס 2020	125	1.25
17 באוגוסט 2021	1 בספטמבר 2021	225	2.24
23 בנובמבר 2021	13 בדצמבר 2021	320	3.19
6 בינואר 2022	24 בינואר 2022	215	2.14
7 במרס 2022	24 במרס 2022	165	1.65
24 במאי 2022	12 ביוני 2022	160	1.59
24 באוגוסט 2022	1 בספטמבר 2022	170	1.70
22 בנובמבר 2022	8 בדצמבר 2022	235	2.34
21 במרס 2023	4 באפריל 2023	268	2.67
17 במאי 2023	1 ביוני 2023	220	2.19
15 באוגוסט 2023	31 באוגוסט 2023	220	2.19
28 בנובמבר 2023	14 בדצמבר 2023	90	0.90

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים ב"אור" 28' לדוחות הכספיים לשנת 2022. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרות המגזרים הפיקוחיים ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה ב"אור" 28' לדוחות הכספיים לשנת 2022. לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה ב"אור" 28' לדוחות הכספיים לשנת 2022.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות *

חלק המגזר מסך ההכנסות		לשלושת החודשים שנתיים		לשלושת החודשים שנתיים		
לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		
2022	2023	השינוי	2022	2023		
באחוזים		באחוזים		במיליוני ש"ח		
10.6	13.5	43.0	151	216		עסקים גדולים
5.9	6.2	17.9	84	99		עסקים בינוניים
22.8	23.0	12.9	326	368		עסקים קטנים וזעירים
43.0	52.6	37.3	614	843		משקי בית
2.9	3.5	33.3	42	56		בנקאות פרטית
5.9	6.5	22.4	85	104		גופים מוסדיים
8.9	(5.3)	(166.9)	127	(85)		ניהול פיננסי
100.0	100.0	12.0	1,429	1,601		סך הכל

חלק המגזר מסך ההכנסות		לתשעת החודשים שנתיים		לתשעת החודשים שנתיים		
לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		
2022	2023	השינוי	2022	2023		
באחוזים		באחוזים		במיליוני ש"ח		
10.2	12.5	61.6	388	627		עסקים גדולים
5.6	6.0	42.9	212	303		עסקים בינוניים
22.5	22.8	33.8	858	1,148		עסקים קטנים וזעירים
41.6	49.8	57.9	1,586	2,505		משקי בית
2.8	3.3	60.0	105	168		בנקאות פרטית
5.9	6.2	40.2	224	314		גופים מוסדיים
11.4	(0.6)	(106.7)	434	(29)		ניהול פיננסי
100.0	100.0	32.3	3,807	5,036		סך הכל

ב. רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

לתשעת החודשים שנתיים		לשלושת החודשים שנתיים				
ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר				
2022	2023	2022	2023			
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח				
158	277	53	78			עסקים גדולים
62	107	32	30			עסקים בינוניים
213	298	91	89			עסקים קטנים וזעירים
306	760	158	247			משקי בית
31	64	15	20			בנקאות פרטית
66	104	30	33			גופים מוסדיים
295	63	88	(42)			ניהול פיננסי
1,131	1,673	467	455			סך הכל

* כולל הכנסות רבית נטו והכנסות שאינן מרבית.

מגזרים עסקיים - מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר העסקים הבינוניים ומגזר העסקים הגדולים

להלן נתונים עיקריים אודות המגזרים העסקיים - עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022				לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
								במיליוני ש"ח
406	110	65	231	533	172	81	280	הכנסות רבית, נטו
155	41	19	95	150	44	18	88	הכנסות שאינן מרבית
561	151	84	326	683	216	99	368	סך הכנסות
46	19	7	20	118	34	21	63	הוצאות בגין הפסדי אשראי
240	50	27	163	257	60	32	165	הוצאות תפעוליות ואחרות
176	53	32	91	197	78	30	91	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
54,742	25,420	7,938	21,384	60,276	33,868	7,579	18,889	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
54,771	25,144	7,920	21,707	60,548	34,464	7,270	18,814	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
52,567	18,804	6,599	27,164	47,854	15,943	6,296	25,615	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
52,545	18,901	6,450	27,194	48,497	17,406	6,199	24,892	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022				לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
								במיליוני ש"ח
1,000	276	157	567	1,614	498	246	870	הכנסות רבית, נטו
458	112	55	291	464	129	57	278	הכנסות שאינן מרבית
1,458	388	212	858	2,078	627	303	1,148	סך הכנסות
67	2	34	31	229	22	44	163	הוצאות בגין הפסדי אשראי
714	141	80	493	784	175	92	517	הוצאות תפעוליות ואחרות
433	158	62	213	682	277	107	298	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
51,094	23,416	7,254	20,424	59,182	31,746	7,781	19,655	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
54,771	25,144	7,920	21,707	60,548	34,464	7,270	18,814	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
50,923	17,710	6,833	26,380	47,888	15,601	6,428	25,859	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
52,545	18,901	6,450	27,194	48,497	17,406	6,199	24,892	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות של המגזרים העסקיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, בהשוואה לתקופה המקבילה

אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-1,614 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,000 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 61.4%, אשר נבע בעיקר מהשפעת עליית הרבית השקלית והדולרית ומעלייה בהיקפי הפעילות.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-464 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-458 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.3%. ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-229 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 67 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול מוסבר מעלייה בהפרשה הקבוצתית בעיקר בשל התאמות בגין החשש מהשפעות מאקרו חזויות, לנוכח אי הוודאות בתנאים הכלכליים, בין היתר, עקב ההשלכות הנובעות ממצב הלחימה בו מצויה מדינת ישראל, השפעת עליית הרבית בארץ ובעולם וההסתברות להאטה כלכלית. ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-784 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-714 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.8%, אשר נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר, עקב גידול בהפרשה למענקים ועלייה בשכר השוטף, אשר נובע, בין היתר, מחתימה על הסכמי עבודה לשנים 2023-2026.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-682 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-433 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הנקי מוסבר בעיקר מעלייה בהכנסות הרבית, נטו שקוזה בחלקה בגידול בהפרשה להפסדי אשראי ובגידול בהוצאות התפעוליות והאחרות, כאמור לעיל. היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-59,182 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-51,094 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 15.8%.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-60,548 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-54,771 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2022, גידול בשיעור של 10.5%.

היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-47,888 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-50,923 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 6.0%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו ב-48,497 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-52,545 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2022, קיטון בשיעור של 7.7%.

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

להלן נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2022			לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2023			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
484	21	463	722	31	691	הכנסות רבית, נטו
172	21	151	177	25	152	הכנסות שאינן מרבית
656	42	614	899	56	843	סך הכנסות
(4)	-	(4)	47	1	46	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
375	18	357	409	24	385	הוצאות תפעוליות ואחרות
173	15	158	267	20	247	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
57,840	99	57,741	57,430	89	57,341	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
59,265	111	59,154	58,574	98	58,476	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
77,905	9,908	67,997	80,267	11,010	69,257	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
78,240	10,092	68,148	81,141	11,416	69,725	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2022			לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2023			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
1,165	37	1,128	2,149	97	2,052	הכנסות רבית, נטו
526	68	458	524	71	453	הכנסות שאינן מרבית
1,691	105	1,586	2,673	168	2,505	סך הכנסות
6	1	5	105	1	104	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,123	55	1,068	1,212	68	1,144	הוצאות תפעוליות ואחרות
337	31	306	824	64	760	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
56,364	117	56,247	57,616	85	57,531	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
59,265	111	59,154	58,574	98	58,476	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
75,769	9,732	66,037	79,313	10,654	68,659	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
78,240	10,092	68,148	81,141	11,416	69,725	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות של מגזר האנשים הפרטיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-2,149 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,165 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 84.5%, אשר נבע בעיקר מהשפעת עליית הרבית.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-524 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-526 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 0.4%. ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-105 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול מוסבר מעלייה בהפרשה הקבוצתית בעיקר בשל התאמות בגין החשש מהשפעות מאקרו חזויות, לנוכח אי הוודאות בתנאים הכלכליים, בין היתר, עקב ההשלכות הנובעות ממצב הלחימה בו מצויה מדינת ישראל, השפעת עליית הרבית בארץ ובעולם והסתברות להאטה כלכלית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-1,212 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,123 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 7.9%, אשר נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר, עקב גידול בהפרשה למענקים ועלייה בשכר השוטף, אשר נובע, בין היתר, מחתימה על הסכמי עבודה לשנים 2023-2026.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-824 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-337 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 144.5%. הגידול ברווח הנקי מוסבר בעיקר מעלייה בהכנסות הרבית, נטו, שקוזה בחלקה בגידול בהפרשה להפסדי אשראי, ובגידול בהוצאות התפעוליות והאחרות, כאמור לעיל.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-57,616 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-56,364 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.2%.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-58,574 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-59,265 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2022, קיטון בשיעור של 1.2%.

היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-79,313 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-75,769 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.7%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו ב-81,141 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-78,240 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2022, גידול בשיעור של 3.7%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההוצאות המשיכות למגזר זה הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-29 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 434 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-63 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-295 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מוחזקות עיקריות

בנק מסד בע"מ (להלן - "מסד") - בו מחזיק הבנק 51.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה, הינו בנק מסחרי המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

השקעת הבנק במסד ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה ב-571 מיליון ש"ח. סך המאזן של מסד ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-11,380 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-11,268 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של 1.0%.

סך כל ההון של מסד ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-1,119 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-972 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של 15.1%. הרווח הנקי של מסד הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-134.1 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-84.8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 58.1%. הגידול ברווח מוסבר בעיקר מגידול בהכנסות הרבית, נטו, אשר נבע מהשפעת עליית הרבית השקלית והדולרית ומהשפעת העלייה בהיקפי הפעילות העסקית. מנגד, הרווח הושפע מגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי בעיקר עקב אי הוודאות, לאור ההשלכות האפשריות של מלחמת "חברות ברזל".

חלק הבנק ברווחי מסד הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-68.4 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-43.3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 58.0%.

תשואת הרווח הנקי (על בסיס שנתי) עמדה על 16.8%, בהשוואה ל-12.4% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 18.14%, בהשוואה ל-16.25% בסוף שנת 2022. יחס הון עצמי רוברד 1 עומד על 17.04%, בהשוואה ל-15.12% בסוף שנת 2022. במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-30 ביוני 2022 נקבעו על ידי דירקטוריון מסד יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רוברד 1 לא יפחת משיעור של 10.5% עד ליום 31 בדצמבר 2023 ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.65% עד ליום 31 בדצמבר 2023.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") - הבנק מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בזכויות ההצבעה בכאל. כאל עוסקת בשיווק ובתפעול של הנפקת כרטיסי אשראי וסליקת עסקאות בכרטיסי אשראי של המותגים הבינלאומיים "ויזה" ו"מסטרקארד", משווקת ומפעילה את מערך כרטיסי האשראי של "דיינרס" באופן בלעדי בישראל וכן סולקת כרטיסים ממותג "ישראכרט". השקעת הבנק בכאל ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה ב-776 מיליון ש"ח. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עמד על 14.1%, בהשוואה ל-13.5% בסוף שנת 2022. יחס הון עצמי רוברד 1 עומד על 13.0%, בהשוואה ל-12.4% בסוף שנת 2022.

חלק הבנק ברווחי כאל, לפני השפעת המס, הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-118.9 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-72.7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 63.5%. הגידול ברווח מוסבר בעיקר מהשפעות חד פעמיות כלהלן:

א. רישום רווח בסך של כ-231 מיליון ש"ח בגין השלמת עסקת מכירת בית כאל בגבעתיים. חלק הבנק ברווח האמור הינו 58 מיליון ש"ח. נוכח ההיפרדות הצפויה מבנק דיסקונט, אישר דירקטוריון כאל, בחודש יולי 2023, את מכירת חלקה של כאל ב"קמפוס דיסקונט" לדיסקונט ליסינג. העסקה האמורה טרם הושלמה. עם השלמתה, צופה כאל להכיר ברווח נקי (בניכוי הפחתות הכרוכות במכירה ובהשפעת המס) בסך של כ-20 מיליון ש"ח.

ב. במסגרת הסכם הפצה משותפת עם חברת אל-על, הוקנתה לאל-על, בין היתר, אופציה מסוג "פאנטום" אשר תקנה לה זכות כלכלית בכאל כמפורט בדוח הדירקטוריון, פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוחות הכספיים לשנת 2022. רישום האופציה כאמור, הקטין את הרווח הנקי של כאל ברבעון הראשון של שנת 2023 ב-40 מיליון ש"ח.

ביום 30 במרס 2023, אישרה האסיפה הכללית של כאל חלוקת דיבידנד בסך של 74 מיליון ש"ח. חלק הבנק בדיבידנד הסתכם בכ-21 מיליון ש"ח. הדיבידנד שולם ביום 31 במרס 2023.

ביום 30 בינואר 2023, פורסמו תקנות הבנקאות (רישוי) (בנק בעל היקף פעילות רחב), התשפ"ג-2023 (להלן - "התקנות"). בהתאם לדיווחי כאל ובהתאם לחוק הגברת התחרות וצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ולתקנות, חלה על בנק דיסקונט בע"מ החובה למכור את אמצעי השליטה שהוא מחזיק בכאל, וזאת עד תום שלוש שנים מיום פרסום התקנות או עד תום ארבע שנים בנסיבות מסוימות, ככל שיוחלט על מתווה של הנפקה לציבור. כמו כן, לעניין המכירה יחולו ההוראות שנקבעו בחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017.

ראה באור 9 לתמצית הדוחות הכספיים באשר לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות נגד כאל ולשומות שהוציא מנהל מס ערך מוסף לכאל.

סקירת הסיכונים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוחות הכספיים לשנת 2022. על כן, יש לקרוא את הפרק יחד עם פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2022. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

- א. פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכונים אשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכונים שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכונים נזילות, סיכונים תפעוליים לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכונים ציבוריים והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון חקיקה ורגולציה וסיכון מודל. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- ב. מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מוכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, וכן תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.
- ג. ניהול הסיכונים מתבצע ברמת הקבוצה, כאשר תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית, שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל פי העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתים על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיתום והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו, על פי אמות מידה מקובלות.
- ד. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבות לניהול הסיכונים והחשבונאי הראשי והמערך המשפטי, וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערכי הביקורת הפנימית והחיצונית.
- ה. מנהל הסיכונים הראשי הינו חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו. האחראים על ניהול הסיכונים הינם:
- ו. ר"ח אלי כהן, מכהן כראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO), כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית. ביום 15 בנובמבר 2023, הוחלט כי גב' ליליה קפלן תמונה במקום מר אלי כהן. המינוי ייכנס לתוקף ביום 30 בנובמבר 2023, עם תחילת כהונתו של מר אלי כהן כמנכ"ל הבנק. סיכונים האשראי מנוהלים על ידי ר"ח בנצי אדירי, ראש החטיבה העסקית. הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על ידי גב' אלה גולן, ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי. כמו כן, תחת אחריותה מרוכזים גם סיכונים הרגולציה והחקיקה. סיכון האסטרטגיה מנוהל על ידי גב' שירלי שהם קליין, ראש מערך דיגיטל, חדשנות, אסטרטגיה ופיתוח עסקי. סיכונים הציות מנוהלים על ידי גב' זיוה ברק, אשר במסגרת תפקידה כקצינת הציות הראשית, מנהלת את סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות, מנהלת את יחידת האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך וממונה על האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, היא מכהנת כ-Responsible officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI ותחת אחריותה נמצא גם תחום ההגנה על הפרטיות. סיכונים ה-IT מנוהלים על ידי מר אופיר קדוש, מנכ"ל מתף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ. סיכונים הסייבר מנוהלים על ידי גב' איריס חן, מנהלת הגנת הסייבר ואבטחת מידע. הסיכונים המשפטיים מנוהלים על ידי עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי. סיכון המוניטין מנוהל על ידי ר"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי.
- ז. סיכונים נוספים מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל, על ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.
- ח. ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק, מתבצע בכל חברה בת שלה פעילות עסקית, בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת, המתבססת על מדיניות הקבוצה ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית, תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בחברה הבת. בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל הסיכונים ראשי, שכפוף למנכ"ל החברה הבת וממונה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
- ט. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי החטיבה לניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול הסיכונים ודירקטוריון הבנק.

י. במסגרת מסמך הסיכונים מוצגים כלל הסיכונים, שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי, עמידה ביעדי העל, מפת הסיכונים וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך הסיכונים מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי הבנק ברבעון הרלוונטי.

יא. לבנק ולקבוצה מגוון תרחישי קיצון לסיכונים הייחודיים, כפי שמוטמעים במסמכי המדיניות השונים.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון, לבחינת הנאותות ההונית ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. התרחישים משלבים התממשות של מספר מוקדי סיכון בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק, מתבססים על ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו כלכליים. תרחישי הקיצון עודכנו במהלך השנה ובמסגרת זו שולבו השפעות העלייה בסביבת האינפלציה ומדיניות מוניטרית מצמצמת, אשר השלכותיהן מתבטאות בצמיחה שלילית ובשיעור אבטלה עולה, תוך זיהוי ומיפוי מוקדי הסיכון הרלוונטיים.

תרחישי הקיצון, מהווים כלי משלים למיפוי ולניהול הסיכונים הגלומים בכלל הפעילויות של הבנק ובמוקדי הסיכון הנגזרים מהם. התרחישים ותוצאותיהם מהווים כלי לאיתור נקודות החולשה וקבלת החלטות. לבנק תכניות הנהלה להתמודדות עם תרחישי הקיצון, באמצעות נקיטת אמצעים שונים. בנוסף, בהתאם לדרישת בנק ישראל, הבנק מחשב מבחן קיצון על בסיס פרמטרים אחידים למערכת הבנקאית. תרחישי הקיצון האחידים, מהווים עבור בנק ישראל, כלי לקבלת תמונה הוליסטית ועדכנית על המשק הישראלי ועל יכולת המערכת הבנקאית להוסיף ולהעמיד אשראי לציבור תוך שמירה על יציבותה. בחודש מרס 2023, הוגשו לבנק ישראל תוצאות התרחיש האחיד לנתוני ספטמבר 2022. התרחיש נבנה בהתאם לשתי דרגות חומרה - בסיסית (המייצגת את הנתביב הצפוי של הכלכלה) וקיצון. יחסי ההון של הבנק שהתקבלו בכל התרחישים הינם מעל המגבלות הרלוונטיות.

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2022.

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוה או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. בהחלטת הרבית שפרסם בחודש אוקטובר 2023, הותיר בנק ישראל את הרבית ללא שינוי, ברמה של 4.75%. עליית הרבית בשנת 2023, מגדילה את הוצאות המימון של משקי הבית והחברות העסקיות, אשר לצד העלייה באינפלציה, המייקרת את הוצאות השוטפות, עלולה להכביד על מצבם הפיננסי של לווים, בהם לקוחות הבנק. הבנק ממשיך לעקוב אחר השפעות עליית הרבית והמדד והתנודתיות בשערי החליפין על מגזרי הפעילות השונים, ובפרט ההשפעה על כושר ההחזר של לקוחות הבנק.

השפעת מלחמת "חברות ברזל"

עם פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר, נבחנו ההשפעות האפשריות על לקוחות הבנק במגזרי הפעילות השונים, עקב המצב הביטחוני והתנודתיות בשערי המטבעות. כמו כן, מבוצע מעקב מוגבר אחר לווים שעלולים להיות מושפעים יותר מהמצב ואחר לווים מענפי משק החשופים יותר לפגיעה בטווח המייד, כגון ענפי הנדל"ן, בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל, ותחומי התעופה, טקסטיל וקמעונאות. בנוסף, הבנק ממשיך לתמוך בצרכי הלקוחות בתקופה זו ומאפשר, בין היתר, דחיית תשלומי הלוואות ללקוחות, כולל הלוואות שניתנו במסגרת הקרנות השונות המובטחות בחלקן בערבות מדינה. נכון ליום 10 בנובמבר 2023, יתרת הלוואות בגין נדחו תשלומים הינה בסך של כ-2,149 מיליון ש"ח ויתרת התשלומים שנדחו בפועל מסתכמים לסך של 123 מיליון ש"ח. עם זאת, נוכח אי הוודאות הגבוהה השוררת בנוגע להשלכות המלחמה על כושרם הפיננסי של הלקוחות ובעיקר על יכולתם לצלוח את המשבר, הגדיל הבנק את ההפרשה הקבוצתית.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור

30 בספטמבר 2022				30 בספטמבר 2023				
סך הכל	פרטי	דיור	מסחרי	סך הכל	פרטי	דיור	מסחרי	
				במיליוני ש"ח				
113,674	22,919	34,848	55,907	117,174	22,064	35,009	60,101	סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: ⁽¹⁾
40,615	13,090	2,444	25,081	42,476	16,302	2,093	24,081	סיכון אשראי מאזני
154,289	36,009	37,292	80,988	159,650	38,366	37,102	84,182	סיכון אשראי חוץ מאזני
								סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
								סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:
2,137	645	300	1,192	2,115	591	263	1,261	לא בעייתי
1,411	239	193	979	1,706	271	236	1,199	סך הכל בעייתי: ⁽²⁾
								מזה:
889	139	54	696	1,139	177	77	885	- בעייתי צובר רבית
522	100	139	283	567	94	159	314	- בעייתי לא צובר רבית
3,548	884	493	2,171	3,821	862	499	2,460	סך הכל סיכון אשראי מאזני
600	98	-	502	675	85	-	590	סיכון אשראי חוץ מאזני
4,148	982	493	2,673	4,496	947	499	3,050	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
18	12	-	6	25	14	-	11	מזה: חובות צוברים, בפיקוד של 90 ימים או יותר
158,437	36,991	37,785	83,661	164,146	39,313	37,601	87,232	סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
								נכסים שאינם מבצעים
522	100	139	283	567	94	159	314	חובות שאינם צוברים הכנסות רבית

31 בדצמבר 2022			
סך הכל	פרטי	דיור	מסחרי
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי: (1)			
114,441	22,651	34,967	56,823
40,609	13,397	2,233	24,979
155,050	36,048	37,200	81,802
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:			
2,270	640	288	1,342
1,350	246	220	884
806	150	75	581
544	96	145	303
3,620	886	508	2,226
801	78	1	722
4,421	964	509	2,948
21	13	-	8
159,471	37,012	37,709	84,750
נכסים שאינם מבצעים			
544	96	145	303

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
(2) סיכון אשראי לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

תנועה בחובות שאינם צוברים הכנסות רבית

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022			לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023		
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
607	254	353	564	257	307
95	62	33	104	61	43
(43)	(42)	(1)	(69)	(55)	(14)
(30)	(8)	(22)	(14)	(9)	(5)
(107)	(27)	(80)	(18)	(1)	(17)
522	239	283	567	253	314
מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש					
140	79	61	146	73	73
35	14	21	23	15	8
(6)	(6)	-	(23)	(11)	(12)
(5)	(3)	(2)	(6)	(4)	(2)
(20)	(6)	(14)	(3)	-	(3)
144	78	66	137	73	64
שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות שאינם צוברים הכנסות רבית					
135	34	101	116	36	80
20	8	12	32	7	25
(44)	(6)	(38)	(13)	(5)	(8)
111	36	75	135	38	97

לשנת 2022			לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022			לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023			
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
441	103	338	441	103	338	544	241	303	יתרת חובות שאינם צוברים הכנסות רבית לתחילת השנה התאמה ליתרת הפתיחה בשל השפעת יישום לראשונה ⁽¹⁾
152	146	6	152	146	6				יתרת חובות שאינם צוברים רבית לתחילת השנה לאחר יישום לראשונה
593	249	344	593	249	344				חובות שסווגו כחובות שאינם צוברים הכנסות רבית במהלך התקופה
303	117	186	230	100	130	334	171	163	חובות שחזרו לסיווג צובר רבית
(67)	(55)	(12)	(58)	(50)	(8)	(116)	(100)	(16)	חובות שאינם צוברים הכנסות רבית שנמחקו
(102)	(25)	(77)	(87)	(17)	(70)	(43)	(22)	(21)	חובות שאינם צוברים הכנסות רבית שנפרעו
(183)	(45)	(138)	(156)	(43)	(113)	(152)	(37)	(115)	יתרת חובות שאינם צוברים הכנסות רבית לסוף התקופה
544	241	303	522	239	283	567	253	314	
136	69	67	136	69	67	142	76	66	מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש
19	19	-	19	19	-				יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה התאמה ליתרת הפתיחה בשל השפעת יישום לראשונה ⁽¹⁾
155	88	67	155	88	67				יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה לאחר יישום לראשונה
102	53	49	75	37	38	86	47	39	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(21)	(12)	(9)	(20)	(13)	(7)	(36)	(20)	(16)	חובות שחזרו לסיווג צובר רבית בשל ארגון מחדש עוקב
(27)	(15)	(12)	(19)	(12)	(7)	(25)	(18)	(7)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(67)	(38)	(29)	(47)	(22)	(25)	(30)	(12)	(18)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
142	76	66	144	78	66	137	73	64	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה
162	33	129	162	33	129	113	34	79	שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות שאינם צוברים הכנסות רבית
(8)	-	(8)	(8)	-	(8)				יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה התאמה ליתרת הפתיחה בשל השפעת יישום לראשונה ⁽¹⁾
154	33	121	154	33	121				יתרת הפרשה לאחר יישום לראשונה
81	21	60	59	17	42	80	24	56	גידול בהפרשות
(122)	(20)	(102)	(102)	(14)	(88)	(58)	(20)	(38)	גביות ומחיקות
113	34	79	111	36	75	135	38	97	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף התקופה

(1) השפעת היישום לראשונה של הוראות הדיווח לציבור בנושא הפסדי אשראי צפויים.

מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי

לשנת 2022	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר				
	2022	2023	2023	2023	2023
סך הכל	סך הכל	סך הכל	פרטי	דיוור	מסחרי
0.46%	0.45%	0.47%	0.41%	0.45%	0.51%
0.48%	0.47%	0.49%	0.47%	0.45%	0.53%
1.15%	1.22%	1.42%	1.18%	0.66%	1.94%
3.09%	3.07%	3.18%	3.76%	1.41%	3.99%
0.11%	0.09%	0.38%	0.64%	-	0.50%
0.03%	0.03%	-	0.08%	-	(0.03%)
1.02%	1.01%	1.25%	1.77%	0.41%	1.53%
219.7%	223.9%	263.8%	430.9%	91.8%	301.0%
211.5%	216.5%	252.7%	375.0%	91.8%	290.8%
41.2	70.8	(1,122.0)	23.4	-	(50.6)

ניתוח איכות האשראי לציבור

שיעור אשראי שאינו צובר מיתרת האשראי לציבור
שיעור אשראי שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור
שיעור אשראי שאינו בדרוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור

ניתוח ההוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופת הדיווח

שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור*
שיעור המחיקות החשבונאיות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור*

ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור

שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור שאינו צובר
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר
יחס ההפרשה להפסדי אשראי למחיקות החשבונאיות נטו*

* מחושב על בסיס שנתי.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2023						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
192	(2)	16	135	377	10,720	11,417
תעשייה						
186	(7)	13	31	189	16,563	17,015
בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁵⁾						
128	(4)	62	37	68	7,391	7,639
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן						
267	(2)	83	102	498	9,117	9,803
מסחר						
31	(4)	(8)	5	7	24,755	24,927
שירותים פיננסיים						
249	5	60	51	225	15,113	15,864
ענפים אחרים						
1,053	(14)	226	361	1,364	83,659	86,665
סך הכל מסחרי						
150	-	(1)	159	236	37,102	37,601
אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור						
437	13	106	94	277	38,366	39,313
אנשים פרטיים - אחר						
1,640	(1)	331	614	1,877	159,127	163,579
סך הכל ציבור - פעילות בישראל						
5	-	3	-	-	14,698	14,698
בנקים בישראל וממשלת ישראל						
1,645	(1)	334	614	1,877	173,825	178,277
סך הכל פעילות בישראל						
פעילות לווים בחו"ל						
6	-	2	-	10	523	567
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל						
-	-	-	-	-	10,873	10,873
בנקים וממשלות בחו"ל						
6	-	2	-	10	11,396	11,440
סך הכל פעילות בחו"ל						
1,651	(1)	336	614	1,887	185,221	189,717
סך הכל						

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך של 123,604 מיליון ש"ח, 21,602 מיליון ש"ח, 155 מיליון ש"ח, 758 מיליון ש"ח ו-43,598 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 141 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 5 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2022						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יורת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
168	31	23	76	301	11,542	12,083
176	-	53	91	159	15,864	16,201
84	-	27	43	70	7,687	7,918
160	(4)	4	61	224	8,424	8,834
31	(8)	10	4	9	21,937	22,089
181	5	(46)	72	368	14,631	15,619
800	24	71	347	1,131	80,085	82,744
143	(2)	16	139	193	37,292	37,785
320	-	(10)	103	250	36,009	36,991
1,263	22	77	589	1,574	153,386	157,520
2	-	-	-	-	13,785	13,785
1,265	22	77	589	1,574	167,171	171,305
פעילות לווים בחו"ל						
7	-	(3)	4	4	903	917
-	-	-	-	-	6,723	6,723
7	-	(3)	4	4	7,626	7,640
1,272	22	74	593	1,578	174,797	178,945

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך של 120,644 מיליון ש"ח, 14,856 מיליון ש"ח, 630 מיליון ש"ח, 1,305 מיליון ש"ח ו-41,510 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (3) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 127 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 18 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדירור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2022						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
171	32	28	82	339	10,762	11,267
174	(2)	49	77	137	16,462	17,020
63	-	7	42	62	7,597	7,841
183	(5)	22	87	241	9,413	9,842
34	(9)	13	2	8	22,303	22,442
188	7	(37)	70	235	14,716	15,776
813	23	82	360	1,022	81,253	84,188
151	(1)	25	145	220	37,200	37,709
344	3	17	98	255	36,048	37,012
1,308	25	124	603	1,497	154,501	158,909
2	-	-	-	-	12,782	12,782
1,310	25	124	603	1,497	167,283	171,691
פעילות לווים בחו"ל						
4	4	(1)	-	-	549	562
-	-	-	-	-	6,640	6,640
4	4	(1)	-	-	7,189	7,202
1,314	29	123	603	1,497	174,472	178,893

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, נירות ערך שנשאלו, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 120,834 מיליון ש"ח, 15,565 מיליון ש"ח, 12 מיליון ש"ח, 747 מיליון ש"ח ו-41,735 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 135 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 10 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדירור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

ניהול סיכונים אשראי צד נגדי

חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

מרבית חשיפת האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינה כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפה הינה כלפי המערכת הבנקאית במערב אירופה ובצפון אמריקה.

חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2023			דירוג אשראי חיצוני ⁽⁵⁾
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
323	2	321	196	3	193	AAA עד AA-
2,518	35	2,483	2,937	36	2,901	A+ עד A-
130	2	128	44	-	44	BBB+ עד BBB-
1	1	-	1	1	-	BB- עד B-
13	-	13	3	-	3	ללא דירוג
2,985	40	2,945	3,181	40	3,141 ⁽⁶⁾	סך הכל חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים

הערות:

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) סיכון אשראי לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לצורך דירוג המוסדות הפיננסיים, הבנק עשה שימוש בדירוגים שנקבעו לצורך יישום הגישה הסטנדרטית של באזל. הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי. כאשר אין דירוג מסוכנות S&P משתמש הבנק בדירוג מסוכנות אחרות.
- (6) מזה: סך החשיפה המאזנית לארה"ב כולל פקדונות בסך של 1,262 מיליון ש"ח, אגרות חוב בסך של 219 מיליון ש"ח ושוי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים בסך של 2 מיליון ש"ח. מרבית החשיפה הינה למוסדות פיננסיים הגדולים בארה"ב.

הערות כלליות:

- א. חשיפות האשראי מוצגות לאחר ניכוי ההפרשה בגין הפסדי אשראי.
- ב. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים וברוקרים/דילרים (מקומיים וזרים) ראה באור 10 לתמצית הדוחות הכספיים. סיכון האשראי החוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שבוצעו עם מוסדות פיננסיים זרים, כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, הסתכם ליום 30 בספטמבר 2023 ב-289 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 244 מיליון ש"ח).

מרבית החשיפה של הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים בעלי איתנות פיננסית גבוהה, אשר מרביתם בקבוצת דירוג השקעה A- ומעלה. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, לא חל שינוי מהותי בחשיפות האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים ולא בוצעה הורדת דירוג האשראי של מוסדות פיננסיים אלו.

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (99%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצת הדירוג AAA עד A- כאשר 6% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-539 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade) מזה כ-92% מדורגות בדירוג A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-1.9 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-2.6 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 30 בספטמבר 2023, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-2,308 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון).

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

חשיפות עיקריות למדינות זרות* (1) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2023			
חשיפה			חשיפה			
סך הכל	חוץ מאזנית ⁽²⁾ ⁽³⁾	מאזנית ⁽²⁾	סך הכל	חוץ מאזנית ⁽²⁾ ⁽³⁾	מאזנית ⁽²⁾	
4,694	40	4,654	9,461	49	9,412	ארצות הברית
2,767	317	2,450	2,317	354	1,963	מדינות אחרות
7,461	357	7,104	11,778	403	11,375	סך כל החשיפות למדינות זרות
33	2	31	30	2	28	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
187	41	146	206	44	162	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
17	1	⁽⁴⁾ 16	16	2	⁽⁴⁾ 14	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נדילות

* כולל מדינות שהחשיפה אליהן עולה על 1% מסך הנכסים של הבנק על בסיס מאוחד או על 20% מההון לפי הנמוך.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) מרבית החשיפה מבוטחת באופן מלא.

סיכונים בתיק ההלוואות לדיור

מדיניות האשראי של הקבוצה בתחום המשכנתאות

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנו בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתתת מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור ההלוואות ברבית משתנה, שיעור ההלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד. בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת החזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי רבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית. כמו כן, הבנק ממשיך לעקוב אחר ההשפעות האפשריות על תיק המשכנתאות, בשל ההתפתחויות האחרונות בסביבה המקרו כלכלית.

היקף הלוואות לדיור

שינוי	לתשעת החודשים שנתיימו		
	2022	2023	
באחוזים		במיליוני ש"ח	
(55.6)	6,092	2,702	ביצועי אשראי לדיור
(30.8)	13	9	הלוואות מכספי הבנק
(54.5)	11	5	הלוואות מכספי האוצר
(55.6)	6,116	2,716	מענקים מכספי האוצר
(37.2)	441	277	סך הכל הלוואות חדשות
(54.4)	6,557	2,993	הלוואות שמוחזרו מכספי הבנק
			סך כל הביצועים

שינוי	ליום 30 בספטמבר		
	2022	2023	
באחוזים		במיליוני ש"ח	
0.5	35,329	35,502	יתרת האשראי לדיור, נטו
(7.3)	245	227	הלוואות מכספי הבנק
8.3	72	78	הלוואות מכספי האוצר*
0.5	35,646	35,807	מענקים מכספי האוצר*
			סך הכל יתרה

* סכום זה אינו נכלל בירתות המאזניות.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (Loan To Value), המחושב על פי הוראת הפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור והינו היחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה. יצוין כי עליית שווי נכס כשלעצמה אינה מהווה אירוע לחישוב מחדש של LTV ואילו בעת מתן אשראי נוסף בביטחון אותו נכס ניתן לחשב LTV, בהתייחס לשמאות עדכנית.

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 כולל כ-68% אשראי שניתן עם שיעור מימון עד 60%, בדומה לנתון ליום 30 בספטמבר 2022.

כ-98% מסך האשראי ניתן בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לנתון ליום 30 בספטמבר 2022.

ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 כוללים כ-63% אשראי שניתן עם שיעור מימון של עד 60%, בהשוואה לכ-62% בתקופה המקבילה אשתקד. כל הביצועים ניתנו בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לנתון בתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות ללא ביטחון נכס.

שיעור החזר מהכנסה

פרמטר מרכזי נוסף המשמש את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור החזר מהכנסת הלווה. יחס זה מאפשר לבנק להעריך את יכולתו של לווה לעמוד בהחזרי הלוואה השוטפים כסדרם מתוך הכנסתו הקבועה כפי שהיתה במועד מתן הלוואה. תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 כולל כ-89% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-90% ליום 30 בספטמבר 2022. כ-99% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה לנתון ליום 30 בספטמבר 2022. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 כוללים כ-81% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-89% בתקופה המקבילה אשתקד. כל האשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה לנתון בתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות בולט ובלון.

הלוואות ברבית משתנה

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 כולל שיעור של 59% אשראי שניתן ברבית משתנה ומסתכם לסך של 21,197 מיליון ש"ח. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 כוללים סך של 1,065 מיליון ש"ח ברבית משתנה עד חמש שנים, המהווים 39% מסך הביצועים וסך של 472 מיליון ש"ח ברבית משתנה כל חמש שנים ומעלה, המהווים 17% מסך הביצועים.

הלוואות ארוכות טווח

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 כולל כ-73% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכם לסך של 25,938 מיליון ש"ח.

ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 כוללים כ-45% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכמים לסך של 1,213 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על התפתחות תיק הלוואות לדיור לפי מגזרי הצמדה (ללא אשראי מכספי אוצר ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי):

סך הכל	למטרת מגורים												
	בביטחון דירת מגורים		מגזר צמוד מט"ח		מגזר צמוד מדד				מגזר לא צמוד				
	סך הכל		רבית משתנה		רבית משתנה		רבית קבועה		רבית משתנה		רבית קבועה		
	יתרה	יתרה	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	30.9.23
35,502	956	34,546	-	5	16.3	5,624	11.3	3,922	43.1	14,877	29.3	10,118	
35,464	906	34,558	-	6	15.8	5,466	10.8	3,726	44.1	15,226	29.3	10,134	31.12.22

להלן נתונים על התפתחות המשכנתאות (ללא אשראי מכספי אוצר):

שנת 2021	שנת 2022	תשעה חודשים 2022	תשעה חודשים 2023
8,005	7,124	6,092	2,702
35.3%	(11.0%)	6.0%	(55.6%)
(0.02%)	0.08%	0.07%	0.00%
0.50%	0.43%	0.41%	0.44%

ביצועי הלוואות לדיור (במיליוני ש"ח)
שיעור השינוי בביצועי הלוואות לדיור ביחס לתקופה מקבילה
שיעור הוצאה (ההכנסה) להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק
שיעור הפרשה המצטברת להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק

השפעת מלחמת "חרבות ברזל" על אשראי לדיור

על רקע המלחמה וכדי לסייע ללקוחות הבנק, גיבש הבנק מתווה הכולל הקלות בתחומי האשראי והעמלות ללקוחות מסוימים ובהן, דחיית תשלומי משכנתאות, בנוסף לפטור מתשלום. לפרטים ראה השפעת מלחמת "חרבות ברזל" לעיל.
החל מפרוץ המלחמה חלה ירידה בהיקף ביצועי הלוואות לדיור בבנק. ביצועי הלוואות לדיור בחודש אוקטובר 2023, קטנו בכ-36% בהשוואה לממוצע הביצועים בתשעת החודשים של שנת 2023.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור וללא נגזרים)

כללי

הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית, בעיקר אוכלוסיות יעד המאופיינות ברמת סיכון נמוכה מהמוצע, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון.

מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

המדיניות מתבססת על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי, בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה.

תפיסה זו משקפת היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים.

מודלים של דירוג סיכונים אשראי משמשים את הבנקים בקבוצה הן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים והן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול. המלצות האשראי הנגזרות מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק הנסמכים על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, מגלמים את תיאבון הסיכון המידתי של הקבוצה בתחום האשראי הצרכני.

באשראי קמעונאי, מתמקד הבנק באשראי המאופיין ברמת פיזור גבוהה וברמת סיכון נמוכה. בהתייחס לעובדה שהחברה הבת מסד עוסקת אף היא בתחום האשראי, הבנק פועל בראיה קבוצתית ליישם מתכונת עבודה סדורה וקבוצתית המגדירה, בין היתר, מתכונת מיקוד עסקי לכל סוג אוכלוסייה בקבוצה. אוכלוסיית היעד הינה בעיקר אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים, הזקוקה למימון בתחום הצרכני, והינה בעלת כושר החזר של האשראי, בין היתר, אוכלוסיות ייעודיות בעלות קשר משותף בחתך ארצי (כגון מורים, עובדי משרד הביטחון וכו') בעלי יכולת החזר או כנגד ביטחונות הניתנים למימוש. הלוואות לאוכלוסיית המורים הינן הלוואות המשולמות בעיקר באמצעות ניכוי ישיר מהשכר.

מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בסניפי אוצר החייל הינם שכירים וחלק ניכר מהם עובדים לשעבר במערכת הביטחון. חלק מההלוואות לעובדי מערכת הביטחון הניתנות במסגרת מכרזים שונים, משקפות היוון זכויות לתקופות ביניים ומאופיינות בסכומים גדולים יחסית ולתקופות ארוכות. בנוסף, במסגרת תנאי המכרז הנוכחי שבתוקף עד ליום 30 בנובמבר 2023, נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום החוב במצב של כשל אשראי ובכך פוחת סיכון האשראי הניתן לעובדי מערכת הביטחון, במסגרת זו, למינימום. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הביטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעליים מנוכים מן השכר ישירות.

בחודש מאי 2023, זכה הבנק שוב במכרז למתן אשראי ושירותים בנקאיים לעובדי מערכת הביטחון לתקופה של 7 שנים נוספות המתחילה ביום 1 בדצמבר 2023, עם אופציה להארכה ב-3 שנים נוספות. במכרז נקבעו, בין היתר, התנאים למתן אשראי (ששונים מעט מהמכרז הקודם, בעיקר בקשר לאחריות משרד הביטחון, אשר צומצמה להלוואות השיקום בלבד) ולניהול חשבון לעובדי מערכת הביטחון והזכויות להפעלת סניפים במחנות צה"ל. הזכייה הנמשכת במכרז מאפשרת לבנק הזדמנויות עסקיות להרחבת פעילותו בקרב אוכלוסיית המכרז והגדלת חלקו באוכלוסיית נוספות.

כ-84% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי ש"ח.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל" על אשראי לאנשים פרטיים

על רקע המלחמה וכדי לסייע ללקוחות הבנק, גיבש הבנק מתווה הכולל הקלות בתחומי האשראי והעמלות ללקוחות מסוימים, ובהן דחיית תשלומי הלוואות וכן הלוואות עד סכום של 20 אלף ש"ח ללא רבית והצמדה, לתקופה של שנתיים. בנוסף, הוקמה קרן ייעודית למשרתי קבע שתעניק להם הלוואות ללא רבית. לפרטים נוספים ראה השפעת מלחמת "חרבות ברזל" לעיל.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2022	2022	2022	2022	2023	
באחוזים		במיליוני ש"ח			
1.2	(0.2)	5,747	5,825	5,814	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
(3.8)	(4.8)	17,786	17,971	17,111	הלוואות אחרות
(2.6)	(3.7)	23,533	23,796	22,925	סך כל סיכון האשראי המאזני
3.7	3.3	4,791	4,811	4,968	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
5.5	9.3	7,954	7,679	8,395	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
323.2	347.2	710	672	3,005	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
21.6	24.4	13,455	13,162	16,368	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
6.2	6.3	36,988	36,958	39,293	סך כל סיכון האשראי הכולל
(0.6)	(2.6)	22,297	22,757	22,168	מומצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2022	2022	2022	2022	2023	
באחוזים		במיליוני ש"ח			
(4.1)	(8.7)	98	103	94	סיכון אשראי בעייתי לא צובר הכנסות רבית
16.6	24.5	157	147	183	סיכון אשראי בעייתי צובר הכנסות רבית
6.2	6.3	36,733	36,708	39,016	סיכון אשראי לא בעייתי
6.2	6.3	36,988	36,958	39,293	סך כל סיכון האשראי
7.7	16.7	13	12	14	מזה: חובות צוברים בפיקוד של 90 ימים או יותר
6.7	20.3	89	79	95	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
		0.07%	(0.06%)	0.62%	שיעור ההוצאות (ההכנסות) בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל לפי התפלגות ההכנסה הקבועה בחשבון

30 בספטמבר 2023				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
207	229	33	196	ללא הכנסה קבועה
2,456	3,268	348	2,920	עד 10
3,903	6,107	1,259	4,848	מ-10 עד 20
9,802	13,321	5,459	7,862	מעל 20
16,368	22,925	7,099	15,826	סך הכל

30 בספטמבר 2022				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
206	296	31	265	ללא הכנסה קבועה
2,082	3,816	467	3,349	עד 10
3,437	6,419	1,489	4,930	מ-10 עד 20
7,437	13,265	6,044	7,221	מעל 20
13,162	23,796	8,031	15,765	סך הכל

31 בדצמבר 2022				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
242	423	89	334	ללא הכנסה קבועה
2,097	3,706	424	3,282	עד 10
3,503	6,374	1,411	4,963	מ-10 עד 20
7,613	13,030	5,640	7,390	מעל 20
13,455	23,533	7,564	15,969	סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדיווח לפיקוח 836 (הכוללת משכורת בפועל בחישוב ממוצע של 12 חודשים אחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים).
 ** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

התפלגות לפי התקופה הממוצעת שנותרה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

2022 בדצמבר 31	2022 בספטמבר 30	2023 בספטמבר 30	סיכון אשראי מאזני	תקופה לפרעון
			במיליוני ש"ח	
6,304	6,310	6,351	6,351	משנה ועד שלוש שנים
3,204	3,245	3,127	3,127	משלוש שנים ועד חמש שנים
4,935	4,986	4,542	4,542	מחמש שנים ועד שבע שנים
2,817	2,954	2,536	2,536	מעל שבע שנים
6,273	6,301	6,369	6,369	סך הכל
23,533	23,796	22,925	22,925	

התפלגות לפי גודל האשראי של הלווה*

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2022			30 בספטמבר 2023			תחום אשראי לווה
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			באלפי ש"ח
665	454	211	658	446	212	727	532	195	עד 10
1,305	876	429	1,295	855	440	1,460	1,044	416	מ-10 עד 20
3,217	2,060	1,157	3,204	2,011	1,193	3,670	2,509	1,161	מ-20 עד 40
6,416	3,505	2,911	6,353	3,408	2,945	7,241	4,348	2,893	מ-40 עד 80
9,149	3,402	5,747	9,181	3,338	5,843	9,649	4,191	5,458	מ-80 עד 150
9,455	2,261	7,194	9,484	2,241	7,243	9,691	2,679	7,012	מ-150 עד 300
6,781	897	5,884	6,783	863	5,920	6,855	1,065	5,790	מעל 300
36,988	13,455	23,533	36,958	13,162	23,796	39,293	16,368	22,925	סך הכל

* הגדרת לווה - בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.
** סיכון אשראי כולל - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות דיוור.

התפלגות לפי סוג ומידת החשיפה לגידול משמעותי בתשלומים

31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2022	30 בספטמבר 2023	סוג האשראי
סיכון אשראי מאזני			
במיליוני ש"ח			
1,639	1,548	1,562	עו"ש
4,108	4,277	4,252	כרטיסי אשראי
17,082	17,293	16,390	אשראי ברבית משתנה
704	678	721	אשראי ברבית קבועה
23,533	23,796	22,925	סך הכל

בטחונות

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2022			30 בספטמבר 2023			סך אשראי המגובה בבטחונות*
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
5,060	432	4,628	5,051	404	4,647	4,600	119	4,481	
4,616	402	4,214	4,599	375	4,224	4,192	89	4,103	*מזה:
444	30	414	452	29	423	408	30	378	בטחונות לא נזילים
									בטחונות נזילים

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי ללקוחות פרטיים

חיתום האשראי הצרכני מבוצע בהתחשב בפרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכוני אשראי. תפיסה זו משתקפת היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות, וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנקים בקבוצה מציעים אשראי ללקוחותיהם על בסיס הבנת צרכי הלקוח, זיהוי וניטור מאפייני הסיכון שלו. בתהליך החיתום נבחנים מספר קריטריונים אשר מהווים כלי תומך החלטה, בין היתר, אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצורכי הלקוח. תהליך זה מושגת על ערכי הוגנות ושקיפות כלפי הלקוח.

ב. אופן פיקוח ומעקב על מאפייני הסיכון

הבנקים בקבוצה בעלי התמחות ומיומנות גבוהה בתחום האשראי הקמעונאי מתוקף ניסיונם רב השנים באשראי למשקי הבית. הקבוצה מכשירה את עובדיה ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי ובעלת מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או בעלי מאפיינים של תסמינים שליליים. הקבוצה מגדרת את עצמה בנטילת סיכוני אשראי, בין היתר, באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקורות בנושא האשראי הצרכני מבוצעות באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקורות המבוצעות על ידי הקו הראשון: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני מבוצעת בחינה תקופתית, על השפעת אירועים מאקרו כלכליים העשויים להשפיע על יחס החזר להכנסה של הלווים. הבחינה מבוצעת על המשכנתאות ועל תיק האשראי שאינו לדיור. בנוסף, מבוצעים ניתוחי רוחב בהתייחס למאפייני סיכון שונים ובחינת השפעת סביבת האינפלציה המשתנה על משתני הסיכון השונים, כגון התפלגות התיק לפי דירוג סיכון הלקוח, שיעורי הכשל, ומדדי סיכון שונים, כגון שיעורי אשראי בעייתי, שיעורי הפרשות ושיעורי מחיקות. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקורות לניטור סיכוני אשראי צרכני, לרבות פעילות קווי ההגנה הראשון והשני, לניטור סיכון זה. כמו כן, הבנק משתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק, נבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ בתחום הנדל"ן, שינויים ברגולציה (כגון: הוראות המפקח על הבנקים ותקנות ממשלתיות) וכיו"ב. מדיניות זו באה לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, קביעת מגבלות שונות, ביצוע ניתוחי רגישות בליווי פרויקטים לבניה ובחינת שיעור ההון העצמי ודרישה למכירות והשכרות מוקדמות וזאת על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכונים.

בנוסף, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הבינוי והנדל"ן, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה לנכסים מניבים וכן אשראי למימון נדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה.

בחינת בקשות חדשות למימון נדל"ן בבנק מאופיינות בפרמטרים שונים, בין היתר, מיקום הנכס, פיזור גאוגרפי, ייעודו (מגורים/משרדים/מסחר/תעשייה), סוג העסקה (תמ"א/מחיר למשתכן/מחיר מטרה וכו'). כמו כן, נבחנת רמת הסיכון הנגזרת בכל מימון בהתייחס לשיעור המימון, תקופת המימון, איכות הלווה ואיתנותו. בהתייחס לכל האמור לעיל וכן פרמטרים נוספים, נקבעת רמת התמחור ורווחיות התיק.

מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, מקיים הבנק דיון תקופתי בכל תיקי האשראי בענף הבינוי והנדל"ן ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט ומצמצם חשיפות בהתאם. ככלל, בחינת הפרויקטים מתבצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע, המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם, הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש.

ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים ונקבעת גם עבור ענף הבינוי והנדל"ן, על פי מאפייניו. יצוין, כי בנוסף למדידה כמותית זו, בוחן הבנק מדי רבעון, באופן סובייקטיבי, את הצורך בהגדלה נוספת של מקדמי ההפרשה לענף הבינוי והנדל"ן, בהתחשב בהתפתחויות בסביבה העסקית ואינדיקציות נוספות, הרלוונטיות לרמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי ובמידת הצורך, מגדיל את מקדמי ההפרשה הקבוצתית. בחינה נוספת מבוצעת גם עבור לווים ספציפיים ובמידת הצורך, נרשמת גם הפרשה פרטנית.

בחודשים האחרונים, נרשמה ירידה בביקוש לרכישת דירות וזאת, בין היתר, על רקע עליית האינפלציה והרביית. הבנק עוקב באופן שוטף אחר המגמות וההשלכות הנובעות מהן. מדיניות הבנק המידתית, הביאה לכך שלא נרשמה השפעה מהותית, נכון להיום, על איכות התיק.

השפעת מלחמת "חברות ברזל"

עם פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר 2023, ענף הנדל"ן הושפע באופן ישיר, כאשר בשבועיים הראשונים של המלחמה נסגרו אתרי הבנייה בכל רחבי הארץ. לאחר מכן, החלה פתיחה חלקית של אתרים בהתאם להחלטת כל רשות מקומית. בנוסף, נרשם מחסור בכוח העבודה באתרי הבנייה, בין אם כתוצאה מאי כניסת פועלים פלסטינים מאזור יהודה ושומרון ומרצועת עזה, ובין אם מהעובדה כי חלק מהפועלים הזרים בענף הבינוי, חזרו למדינותיהם. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר כלל הפרויקטים הממומנים בבנק, ומקיים קשר שוטף עם כלל היזמים, בדגש על אזור הדרום.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2022	2022	2023	2023	
				במיליוני ש"ח
				סיכון אשראי כולל⁽¹⁾
				נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
				מזה: קרקע גולמית
				נדל"ן בתהליכי בניה
				נדל"ן שבנייתו הושלמה
				אחר ⁽²⁾
				סך הכל
7,591	7,320	7,348		
5,366	4,640	5,492		
5,958	5,822	5,977		
5,946	6,337	5,837		
24,861	24,119	24,654		

(1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 11,325 מיליון ש"ח (8,236 מיליון ש"ח מאזני ו-3,089 מיליון ש"ח חוץ מאזני), אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 1,151 מיליון ש"ח (998 מיליון ש"ח מאזני ו-153 מיליון ש"ח חוץ מאזני) ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 6,315 מיליון ש"ח (5,515 מיליון ש"ח מאזני ו-800 מיליון ש"ח חוץ מאזני) (31.12.22 - 11,428 מיליון ש"ח, 1,075 מיליון ש"ח ו-6,412 מיליון ש"ח, בהתאמה).

(2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, בעיקר פרויקטי תשתיות ואשראי לחברות נדל"ן מיב.

שיעור האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מסך סיכון האשראי בענף הבינוי והנדל"ן ליום 30 בספטמבר 2023, עמד על 2.8%, בהשוואה ל-3.2% ליום 31 בדצמבר 2022.

שיעור האשראי הבעייתי מסיכון האשראי הכולל בענף הבינוי והנדל"ן ליום 30 בספטמבר 2023, עמד על 1.0%, בהשוואה ל-0.8% ליום 31 בדצמבר 2022.

מימון ממונף

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323), אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות.

התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני.

מידע נוסף ניתן למצוא בדוחות הכספיים לשנת 2022.

ליום 30 בספטמבר 2023, סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוץ מאזני, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב-448 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-557 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2022 ו-547 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 30 בספטמבר 2023, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות הון.

סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובעים משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערי מטבע, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכללם: סיכון רבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק, באמצעים הכוללים גם את הערך בסיכון (VAR) וגם הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests, כלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

השפעת מלחמת "חברות ברזל"

עם פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר 2023 ועל רקע החששות להורדת דירוג מדינת ישראל, גבר חוסר הוודאות באשר לתחזיות המאקרו בישראל ובפרט באשר לקצב האינפלציה הצפוי ושיעור הרבית. על רקע זה, הגיבו שוקי ההון בירידות שערים ובעלייה בתשואות אגרות החוב. כמו כן, חלה עלייה בתנודתיות בשערי החליפין, ללא השפעה מהותית על הבנק.

סיכון רבית

סיכון הרבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית, המשפיעות על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרימים עצמם) משתנה, כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. צורותיו העיקריות של סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון אופציונליות.

סיכון הרבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הרבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הרבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הרבית בתיק הבנקאי. בהתאם להוראות, נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הרבית.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הרבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הרבית):

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2022			30 בספטמבר 2023			
סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
9,214	152	9,062	8,947	119	8,828	11,041	379	10,662	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
8,982	26	8,956	8,666	(293)	8,959	10,441	346	10,095	מזה: תיק בנקאי

פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14א' לתמצית הדוחות הכספיים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו המותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2022			30 בספטמבר 2023			
סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
89	13	76	43	4	39	(107)	8	(115)	שינויים מקבילים
81	9	72	50	12	38	(107)	11	(118)	עלייה במקביל של 1%
(65)	(8)	(57)	(24)	(1)	(23)	150	(5)	155	מזה: תיק בנקאי
(59)	(4)	(55)	(36)	(12)	(24)	150	(7)	157	ירידה במקביל של 1%
									מזה: תיק בנקאי
									שינויים לא מקבילים
(164)	24	(188)	(173)	10	(183)	(235)	29	(264)	התללה ⁽²⁾
204	(18)	222	186	(15)	201	247	(17)	264	השטחה ⁽³⁾
214	(12)	226	181	(11)	192	179	(2)	181	עליית רבית בטווח הקצר
(199)	18	(217)	(180)	9	(189)	(148)	15	(163)	ירידת רבית בטווח הקצר

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש). פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14א' לדוחות הכספיים.

(2) התללה - ירידה ברבית בטווח הקצר ועלייה ברבית בטווח הארוך.

(3) השטחה - עלייה ברבית בטווח הקצר וירידה ברבית בטווח הארוך.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מרבית

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2022			30 בספטמבר 2023			
סך הכל*	הכנסות מימון מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל*	הכנסות מימון מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל*	הכנסות מימון מרבית	הכנסות רבית, נטו	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
202	2	200	357	1	356	200	-	200	שינויים מקבילים
199	-	199	355	-	355	197	-	197	עלייה במקביל של 1%
(577)	(2)	(575)	(611)	(1)	(610)	(407)	-	(407)	מזה: תיק בנקאי
(575)	-	(575)	(610)	-	(610)	(405)	-	(405)	ירידה במקביל של 1%
									מזה: תיק בנקאי

* לאחר השפעות מקדוות.

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל, חושבה בהתבסס על מספר פרמטרים והנחות שונות ובין היתר, שימוש בהנחות לגבי שינוי במרווחי הפקדונות, מעבר כספים מעו"ש לפקדונות במקרה של עליית רבית, לעומת יציבות ביתרות במקרה של ירידת רבית ובהנחה של רצפות רבית, כך שעקומי הרבית השונים יכולים לרדת עד לאפס. במהלך שנת 2022, על רקע השינויים בסביבת הרבית, בוצעו התאמות להנחות שבבסיס החישוב.

עם פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר 2023, נצפתה תנודתיות בעקומי הרבית השקלית, אך נכון למועד הסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים, הנתונים הכלולים בפרק זה אינם שונים מהותית מהנתונים ליום 30 בספטמבר 2023.

החשיפה בבסיס

החשיפה בבסיס בפועל

להלן תיאור החשיפה בבסיס בפועל לפי מגזרי הצמדה (במיליוני ש"ח):

% מההון		החשיפה בבסיס בפועל		
ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 30 בספטמבר 2023	ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 30 בספטמבר 2023	
31	16	3,432	1,987	מט"ל לא צמוד
45	61	4,999	7,367	מט"ל צמוד מדד
(1)	1	(79)	61	מט"ח וצמוד מט"ח

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוכה.

עיקר הפעילות בנגזרים הינו בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים. להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 30 בספטמבר 2023 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי בשער החליפין		דולר	איר
ירידה של 5%	(3)	(1)	
ירידה של 10%	(6)	(4)	
עלייה של 5%	10	-	
עלייה של 10%	28	3	

הערות:

- (1) השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- (2) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (3) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (4) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר 2023, הגדיל את אי הוודאות בשווקים הפיננסיים, נרשם פיחות משמעותי בשער החליפין של השקל, שהביא להתערבות של בנק ישראל בשער החליפין. אין לבנק חשיפה משמעותית לשינוי בשערי החליפין. נכון למועד הסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים, הנתונים הכלולים בפרק זה אינם שונים מהותית מהנתונים ליום 30 בספטמבר 2023.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פועל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים, כגון הלוואות, משכנתאות ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות פורוורד מדד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק אינו חשוף בפעילות הפורוורדים שלו לסיכונים מדד מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 30 בספטמבר 2023 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי במדד	
ירידה של 3%	(152)
עלייה של 3%	152

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

להלן ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים (ערך נקוב במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2023			עסקאות גידור:
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	
3,522	-	3,522	2,675	-	2,675	חוזי רבית
18,219	17,425	794	14,240	13,964	276	עסקאות אחרות:
66,898	48,494	18,404	85,242	63,892	21,350	חוזי רבית
55,274	55,189	85	60,141	60,140	1	חוזי מטבע חוץ
143,913	121,108	22,805	162,298	137,996	24,302	חוזים בגין מניית, מדדי מניית, סחורות ואחרים
						סך הכל מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפקדונות הציבור, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים, אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק. על רקע השינויים בסביבה המאקרו כלכלית, הבנק ממשיך לבצע מעקב הדוק ופעולות בקרה וניטור אחר יחסי הנזילות.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל"

פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר, הביא לירידות בשוק ההון בישראל, לפיחות משמעותי בשער החליפין של השקל ולעליית תשואות ומרווחים חדה. בתגובה, הודיע בנק ישראל על תוכנית למכירת דולרים וכן, אספקת נזילות בשוק ה-SWAP, על מנת למתן את התנודות בשער החליפין. בנוסף, בנק ישראל מאפשר גם לגופים מוסדיים לבצע מולו עסקאות ריפו בשקלים, על מנת להפחית מכירות בזק בשוק האג"ח. פעולות אלה, מיתנו את השינויים בשוק ההון, שערי החליפין והאג"ח, אולם התנודתיות עדיין גבוהה. הבנק שומר על יתרות נזילות גבוהות במט"ח ובשקלים, בהשוואה ליתרות במצב עסקים רגיל, מעבר למגבלות הרגולטוריות והפנימיות. הבנק ממשיך לבצע מעקב הדוק ופעולות בקרה וניטור אחר יחסי הנזילות.

יחס כיסוי הנזילות

יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023 עמד על 142%, בהשוואה ל-127% בשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022. יחס כיסוי הנזילות המינימלי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 100%. למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראה באור 8 לתמצית הדוחות הכספיים.

יחס מימון יציב נטו - NSFR

ביום 21 ביוני 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 222 בנושא יחס מימון יציב נטו - NSFR, אשר קובעת את אופן חישוב היחס, כפי שנקבע ברפורמת באזל 3 של ועדת באזל (BCBS). מטרת היחס הינה לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך, באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב, בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. יחס מימון יציב נטו מכיל שני מרכיבים: פריטי מימון יציב זמין ופריטי מימון יציב נדרש. מימון יציב זמין, מוגדר כחלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו, על פני אופק הזמן המובא בחשבון ביחס מימון יציב נטו, המשתרע על פני שנה אחת. סכום המימון היציב הנדרש, הוא פונקציה של מאפייני הנזילות והתקופות הנותרות לפרעון של הנכסים השונים המוחזקים על ידי הבנק, וכן של החשיפות החוץ מאזניות.

31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	
	באחוזים	
133%	138%	יחס מימון יציב נטו בנתוני המאוחד
100%	100%	יחס מימון יציב נטו המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך סחירים, הסתכמו ליום 30 בספטמבר 2023 ב-83.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-72.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-61.7 מיליארד ש"ח, וכ-21.4 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל. יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2023, עומד על 152.9%, בהשוואה ל-145.1% ב-31 בדצמבר 2022. ביום 30 בספטמבר 2023, הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-186.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-173.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה, זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, ובכללם מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמגזרי הצמדה שונים.

לבנק מקורות במח"מ חוזי קצר-בינוני, אשר הבנק צופה, כי יוחזקו לאורך זמן. השימושים הינם הן לטווח קצר והן לטווח בינוני וארוך.

יתרת סך הפקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות:

31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2023	
	במיליוני ש"ח	
5,319	4,703	1
4,021	4,435	2
3,706	3,765	3

סיכונים אחרים

למידע אודות סיכונים אחרים ואופן ניהולם, בין היתר, הסיכונים התפעוליים (ובכלל זה סייבר, אבטחת מידע והמשכיות עסקית), סיכון אסטרטגיה, סיכון ציות (ובכלל זה סיכון בנקאות הוגנת - Conduct Risk), סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור (ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות - Cross Border), סיכון מימון, סיכונים סביבה ואקלים, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון רגולטורי וסיכון מודל - ראה פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2022 ודוח על הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

דיון בגורמי סיכון

לדיון בגורמי הסיכון ראה פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2022. לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, בהשוואה לטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2022, למעט:

- סיכון מודל - ברבעון השלישי של השנה, הועלתה רמת הסיכון מ"נמוכה" ל"נמוכה-בינונית", לאור המשך פיתוח מודלים בליבת הפעילות של הבנק והישענות על תוצאות המודלים בקבלת החלטות, ועל רקע מצב המלחמה.
- סיכון מניות - ברבעון הראשון של השנה, הורדה רמת הסיכון מ"נמוכה-בינונית" ל"נמוכה", וזאת על רקע המשך מגמת הקיטון בחשיפה לאפיק זה.

מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים

כללי

האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק. סקירה של התחומים המהותיים שלדעת הנהלת הבנק בהם קיימת מדיניות חשבונאית קריטית, מפורטת בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2022 ולא חל בה שינוי, למעט האמור להלן.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022, מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC-326) - מכשירים פיננסיים הפסדי אשראי.

על פי הכללים החדשים, תכלית הפרשה להפסדי אשראי הינה לאמוד את הפסדי האשראי הצפויים לאורך כל חיי האשראי. תהליך קביעת הפרשה מתבסס על שיטות שפותחו במטרה לאמוד הפסדים צפויים, תוך הבאה בחשבון של מידע היסטורי ותחזיות צופות פני עתיד סבירות וניתנות לתמיכה. אמידה זו כוללת גם התאמות איכותיות, לרבות תחזיות והערכות סובייקטיביות של ההנהלה, הכרוכות באי ודאות, ולשינויים באומדנים או בהערכות אשר עשויה להיות להן השפעה מהותית על הפרשה להפסדי אשראי.

בנוסף, מידי רבעון מבוצע בבנק הליך בחינה של נאותות הסיווגים וסבירות הפרשה הכוללת, אשר גם הוא כולל היבטים של שיקול דעת, אומדנים והערכות לגבי רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי של הבנק.

הפרשה בגין חובות לא צוברים באשראי המסחרי עבור הלוואות שגבייתן מותנית בביטחון, מחושבת בשיטת היוון תזרימי מזומנים או על בסיס שווי הביטחון. הפרשה זו מבוססת על אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב ממגוון מקורות החזר הרלוונטיים, לרבות פעילותו העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים. שיטה זו מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הם סבירים במועד ההערכה, אולם מטבע הדברים אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו.

הפרשה להפסדי האשראי הצפויים, עבור אשראי לדיור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי מסחרי שיתרתו החוזית מתחת למיליון ש"ח, או אשראי מסחרי שיתרתו החוזית מעל מיליון ש"ח ושאינו אשראי לא צובר, מורכבת מנדבך כמותי והתאמות איכותיות והיא מחושבת לכל קבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון דומים. באשראי המסחרי, השיטה העיקרית עליה מתבסס הבנק הינה שיטה המבוססת על שיעורי מחיקות חשבונאיות נטו היסטוריים (WARM), ובאשראי לאנשים פרטיים ובאשראי לדיור מיישם הבנק את שיטת ההסתברות לכשל/הפסד בהינתן כשל (PD/LGD).

לצורך קביעת ההתאמות האיכותיות הכלולות בהפרשה להפסדי האשראי הצפויים, מביא הבנק בחשבון את מאפייני הנכסים הפיננסיים ואינדיקטורים המתייחסים לתיק האשראי הספציפי של הבנק כדוגמת שינויים בהיקף האשראי, שינויים בנפח החובות הבעייתיים, איכות הבקורות, ריכוזיות אשראי ועוד, וכן מתייחס בקביעת ההתאמות האיכותיות למצב המשק והסביבה הכלכלית בהתבסס על נתוני מאקרו קיימים ותחזיות מאקרו לתקופה שהוגדרה כסבירה וניתנת לביסוס. במסגרת ההתאמות האיכותיות בוחן הבנק האם קיימות אי ודאויות נוספות אשר אינן מקבלות ביטוי מספק בתוצאות שהתקבלו, ובמידת הצורך מגדיל את הפרשה להפסדי האשראי הצפויים. הערכות אלה משקפות אי ודאות ומטבען הן יכולות להשתנות מעת לעת.

בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, בקביעת הפרשה ליום 30 בספטמבר 2023, הגדיל הבנק את הפרשות להפסדי אשראי, לאור אי הוודאות הכלכלית הקיימת, נוכח השינויים בסביבת המאקרו, הנובעים ממצב הלחימה בו מדינת ישראל מצויה, עליית הרבית והעלייה בשיעור האינפלציה.

כאמור, במסגרת תהליך קביעת הפרשה להפסדי אשראי מתייחס הבנק למכלול רחב של נתונים, שחלקם פנימיים לבנק, וחלקם כולל, בין היתר, אינדיקטורים מאקרו כלכליים. מהיבט האינדיקטורים המאקרו כלכליים, התבסס הבנק, בהנחותיו ליום 30 בספטמבר 2023, על תחזיות כלכליות בעקבות פרוץ המלחמה עודכנו תחזיות אלה בהתאם לתחזיות מעודכנות לארבעת הרבעונים העוקבים, אשר כוללות, בין היתר, ירידה בתמ"ג, ירידה בצריכה הפרטית, ירידה במדד ת"א 125 וגידול בשיעור האבטלה. יש לציין כי ערכי המאקרו כאמור, הינם חלק מסט רחב של פרמטרים, אומדנים והערכות סובייקטיביות המשמשים בתהליך קביעת הפרשה להפסדי אשראי, ושינויים באומדנים וההערכות הסובייקטיביות עלולים להטות את יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי במידה רבה.

בעקבות המלחמה, בוצע בשיתוף עם הגורמים העסקיים וחטיבת ניהול סיכונים, תהליך מיפוי של ענפי הפעילות השונים, העלולים להיות מושפעים מהמציאות הביטחונית, במטרה לאתר לקוחות אשר עלולים להיפגע מהמצב באופן שישפיע על חוסנם הפיננסי ויכולת החזר שלהם. נבדקו חשבונות בענפי הנדל"ן, בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל ותחומי התעופה, טקסטיל וקמעונאות כגון, הביגוד, חשמל, מוצרים לבית וייצור רהיטים. כמו כן, נבדקו חשבונות של חברות העוסקות בתחום האשראי החוץ בנקאי. בנוסף, עקב התנדותיות בשערי המט"ח, נבדקו לקוחות עם אינדיקציה לחשיפה לשערי חליפין (בדגש על יבואנים). התגבשה רשימת מעקב הכוללת חובות כאמור, עליה הושתה הפרשה נוספת להפסדי אשראי צפויים.

בנוסף, לצורך בחינת רגישות ההפרשה להפסדי אשראי להנחות ולהערכות שונות מאלה שצוינו בתחזית הכלכלית כאמור, וששימשו בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 30 בספטמבר 2023, בחן הבנק תרחישים נוספים, תרחיש פסימי ותרחיש אופטימי. הנחות העבודה של הבנק במסגרת התרחיש הפסימי הינם של התמשכות מצב הלחימה, החרפת הצמיחה השלילית בתוצר ובצמיחה הפרטית והימשכות הצמיחה השלילית גם ברבעון ראשון של 2024. בנוסף, החרף הבנק את תחזית מגמת העלייה בשיעור האבטלה בארבעת הרבעונים העוקבים. במסגרת התרחיש האופטימי בוצעו הקלות שונות בהנחות העבודה ביחס לפרמטרים האמורים. במסגרת ניתוחי הרגישות כאמור, שתוצאותיהם מתבססות על הערכות סובייקטיביות, עלה כי חישוב ההפרשה להפסדי אשראי ליום 30 בספטמבר 2023 על בסיס התחזית הפסימית היה מביא לגידול של עד כ-70 מיליון ש"ח ואילו חישוב ההפרשה הקבוצתית על בסיס תחזית אופטימית היה מביא לקיטון של כ-45 מיליון ש"ח בהפרשה הקבוצתית. יודגש, כי התרחיש הפסימי אינו מהווה תרחיש קיצון.

יודגש, כי ההוצאה להפסדי אשראי תלויה במגוון רחב של גורמים אשר קיימת לגביהם אי ודאות, כאשר מחד, קצב התאוששות איטי יותר של המשק עלול להביא להפרשה גבוהה יותר, ומנגד, קיומם של גורמים ממתנים, כגון קצב התאוששות מהיר יותר של המשק וגורמים פנימיים בבנק, כדוגמת איכות תהליך חיתום האשראי, איכות הביטחונות ומנגנוני הבקרה, עשויים להביא לקיטון ברמת ההוצאה.

אמידת ההפרשה להפסדי אשראי דורשת מההנהלה שימוש באומדנים והערכות, המתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי ההתפתחויות בשווקים ואמידת השפעותיהן על סיכון האשראי ועל התממשות הפסדי אשראי בעתיד. השימוש באומדנים ובהערכות מצריך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלת הבנק מאמינה, כי הינם סבירים בעת פרסום הדוחות הכספיים. עם זאת, ומטבע הדברים, אין ודאות, כי הפסדי האשראי כפי שיתהוו בעתיד מתיק האשראי הקיים, יהיו זהים לאומדנים ולהערכות שנקבעו.

הערכות הבנק בנושא ההפרשות להפסדי אשראי הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד פרסום הדוחות הכספיים. הערכות אלה אינן ודאיות והפסדי האשראי בפועל עשויים להיות שונים מהותית מההערכות שנקטו.

בקורות ונהלים

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש ספטמבר 2008, הבנק מקיים בקורות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על הדיווח הכספי. ההוראות, שעניינן אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם - The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר על ידי ה-PCAOB.

לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, בנושא הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי. הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2023 את אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו. במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר 2023 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק.

סמיר בר-נר
מנהל כללי

רון לבקוביץ
יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 28 בנובמבר 2023
ט"ו בכסלו, תשפ"ד

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, סמדר ברבר-צדיק, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2023 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות (לרבות הרווח הכולל), השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

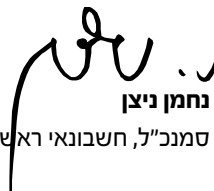

סמדר ברבר - צדיק
מנהל כללי

28 בנובמבר 2023

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, נחמן ניצן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2023 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות (לרבות הרווח הכולל), השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

נחמן ניצן
סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

28 בנובמבר 2023